25 ДЕК 1991

Халқ денгиздир, халқ тўлқиндир, халқ кучдир!

ХАЛҚ СЎЗИ

خلق سوزى

ҲИЖРИЙ: ҚАМАРИЙ, 1412 ЙИЛ, ЖУМОД АЛ-ОХИРА, 13-КУН. ШАМСИЙ, 1370 ЙИЛ, ЖАДИЙ, 2-КУН.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ РЎЗНОМАСИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган. 1991 йил 20 декабрь, жума, 244—сон

НАРХИ: ОБУНАЧИГА 7 ТИЙИН, СОТУВДА 10 ТИЙИН.

ЯХШИ НИЯТ — ДОИМИЙ ЙЎЛДОШ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ И. А. КАРИМОВНИНГ ТУРКИЯДА БЎЛИШИ

МАТБУОТ ТАЪКИДЛАРИ

Туркия рўзномалари Президент И. А. Каримов бошчилигидаги Ўзбекистон Республикаси ҳукумат делегациясининг ташрифини кенг кўламда шарҳламоқдалар.

Етакчи рўзномаларнинг бири — «Миллиёт» рўзномаси ташриф бошланганлиги тўғрисидаги хабарга «Биз Ўзбекистонни тан оламиз» деб сарлавҳа қўйди ва уни катта ҳарфлар билан босиб чиқарди. «Миллиёт» рўзномаси Ўзбекистон Президентининг Президент Т. Ўзол ва Бош вазир С. Демирэл билан учрашувда айтган гапларини қуйидагича шарҳлайди: «Ислом Каримов Ўзбекистон бозор иқтисодиётига ўтаётганини таъкидлаб, унинг республикаси Туркиянинг бу соҳадаги тажрибасидан фойдаланишини ҳам айтди». Рўзнома И. А. Каримовнинг ташриф бошланган дастлабки кунда айтган: «Бугунги кун тарихий кун ҳисобланади» деган сўзларини алоҳида ажратиб кўрсатади.

«Миллиёт» рўзномасининг фикрига қараганда, Туркия мустақил Ўзбекистонни тан олиш тўғрисидаги илтимосга ижобий муносабатда бўлган. Рўзнома С. Демирэлнинг: «Биз Ўзбекистон мустақиллиги тўғрисидаги хабарни қувонч билан кутиб олдик. Биз Тошкентда ўз консулхонамизни очамиз», деган сўзларини келтиради.

«Ташқи сиёсатдаги муҳим қадам» — «Сабоҳ» рўзномаси 16 декабрь куни Анқарада бўлиб ўтган Туркия Вазирлар кенгаши мажлиси якунларига шундай баҳо берган. Мажлисда Озарбайжон, Ўзбекистон, Қозоғистон, Қирғизистон, Тожикистон, Туркманистон, ўз мустақиллигини эълон қилган барча республикаларни расмий равишда тан олиш тўғрисида қарор қабул қилинган.

Рўзнома Ўзбекистон Президентнинг С. Демирэл билан учрашувда айтган сўзларини келтиради: «Биз ўз йўлимизни танладик ва ундан қайтмаймиз. Биз Туркия билан мустаҳкам ҳамкорликда ана шу йўлдан бораверамиз».

Йўлдош алоқаси ёрдамида бутун дунёга ўз эшиттиришларини тарқатувчи «ТТТ-Интернасиональ» кечки ахборот программаси 16 декабрь куни Президент И. А. Каримовни Эсонбўға аэропортида расмий кутиб олиш маросимини кўрсатди.

Туркиядаги энг катта рўзномаларнинг бири — «Ҳуррият» рўзномаси Ўзбекистон Президентининг қуйидаги сўзларини келтиради: «Мустақиллик йўли бу — кўплаб оғир синовлар орқали ўтиладиган йўлдир. Биз буни биламиз. Ўзбекистон мустақиллиги тўғрисида қарор қабул қилганимиздан сўнг олдимизда тўртта йўл пайдо бўлди. Биз Туркия йўлини танладик».

«Америка овози» ўзининг 17 декабрь кечқурун ўзбек тилидаги эшиттиришида Истанбулдаги Туркистон жамоасининг вакили Аҳад Андижоний билан Ўзбекистон делегациясининг Туркияга ташрифи тўғрисида қилган суҳбатини эшиттирди.

Сиз — Туркистон жамоасининг Истанбулдаги раиси сифатида Ўзбекистон делегациясининг Туркияга расмий ташрифи тўғрисида бизни хабардор қила оласизми?

— Президент И. А. Каримов бошчилигидаги Ўзбекистон делегацияси Анқарага келди ва уни Туркия Президенти Турғут Ўзол самимий кутиб олди. Аэропортда учрашув чоғида Президент Турғут Ўзол нутқ сўзлади ва Ўзбекистон Республикасининг мустақил деб эълон қилинганини юқори баҳолади ҳамда маъқуллади, унга ҳар томонлама ёрдам кўрсатишга тайёр эканлигини айтди.

Президент Каримов ўз навбатида кейинги ўн йил ичида иқтисодий ва ижтимоий соҳаларда Туркия эришган ютуқларни юқори баҳолади ва эндигина мустақиллик йўлига кирган Ўзбекистон Туркия тажрибасидан фойдаланиб, унга эргашишини айтди.

Шундан кейин Президент Каримов Туркия Бош вазири Демирэл билан учрашди. Демирэл Туркия Вазирлар маҳкамасининг Совет Иттифоқи Республикалари шу жумладан Ўзбекистоннинг мустақиллигини тан олишга қарор қилганлигини айтди.

Ташриф чоғида икки давлат ўртасида қандай битимлар ва шартномалар имзоланади?

— Бешта битим тайёрлаб қўйилган. Уларнинг бири маданий алоқаларни ривожлантириш, иккинчиси иккала жумҳуриятда консулхоналар очиш, учинчиси ҳар томонлама иқтисодий алоқаларни ривожлантириш, тўртинчиси Тошкент, Анқара ва Истанбул ўртасида ҳаво йўлларини очиш тўғрисидаги битимлар бўлиб, ниҳоят, бешинчиси икки давлат ўртасида дўстлик тўғрисидаги декларациядир. Ана шу бешта битим режалаштирилган барча учрашувлар ва музокаралар тугаганидан сўнг, делегация жўнаб кетадиган кун — 19 декабрда имзоланади.

— Туркистон жамоаси Ўзбекистон делегациясининг расмий ташрифи чоғида қандай ишлар олиб бораяпти?

— Бизга Президент Каримовнинг Туркияда яшаётган туркистонликлар билан учрашиш нияти борлигини айтишди. Бу ҳақда бизга Ўзбекистон делегациясининг аъзолари айтишди. Улар билан мен кеча Туркистон жамоасининг раиси сифатида суҳбатлашган эдим. Бугун улар Измирда туришибди. Эртага кечқурун зиёфат бериш ниятидамиз. Бу Ўзбекистон делегациясининг хорижда яшаётган туркистонликлар билан дастлабки расмий учрашуви бўлса керак, деб ўйлайман.

— Кейинги вақтда Туркия билан Ўзбекистон ўртасида юзага келган муносабатларга қандай баҳо берасиз?

— Туркия турк тилида сўзлашувчи барча халқларга, жумладан Ўрта Осиё Республикаларидаги халқларга жуда ҳурмат билан қарайди. Туркия раҳбарияти уларга қизиқиш билдирмоқда. Энди ҳамма гап шундаки, ана шу қизиқиш ўзаро бўлиши, имзоланган ҳужжатлар қоғозда қолиб кетмай, тезда рўёбга чиқарилиши муҳимдир.

Матбуот ва радио хабарлари асосида тайёрланди.

(ЎзТАГ).

ИЗМИР БИЛАН ТАНИШУВ

АНҚАРА, 18 декабрь. (ЎзТАГ махсус мухбири — ТАСС). Туркияга расмий ташриф буюрган Ўзбекистон Президенти И. А. Каримов сешанба куни Измирга келди, деб хабар қилди Анатолия ахборот бошқармаси. Сафарда Туркия давлат вазири Шариф Эржон унга ҳамроҳлик қилмоқда.

Ўзбекистон давлатининг бошлиғи журналистлар ҳузурида сўзга чиқиб, Туркиянинг Ўзбекистонни тан олишга қарор қилганлиги тарихий воқеа бўлганини айтди ва турк халқлари ўртасида мустаҳкам ҳамкорлик зарурлигини таъкидлади. У Самарқанд, Бухоро билан Измир ўртасида биродарлик алоқалари ўрнатишни таклиф қилди.

Измирда Ўзбекистон делегацияси «Опель» автомобилларини ишлаб чиқарадиган заводга борди ва корхона иши билан танишди. Делегация шу куни Истанбулга келди.

Душанба куни Анқарада Ўзбекистон делегацияси билан Туркия раҳбарлари ўртасида бўлган музокараларда томонлар сиёсий ҳужжатни имзолаш тўғрисида келишиб олишди. Иқтисодий ва техникавий ҳамкорлик тўғрисида икки томонлама шартнома тузишга, маданий ва консуллик битимларини имзолашга, икки жумҳурият оммавий ахборот воситалари вакиллари ўртасидаги алоқаларни ривожлантиришга қарор қилинди. Туркия банк тизимини вужудга келтиришда, бозор иқтисодиётига ўтишда, майда ва ўрта корхоналар тузишда,. шунингдек маориф соҳасида Ўзбекистонга ёрдам беради. Ўзбекистон Президенти жумҳуриятимиз ўзининг иқтисодий ривожланишида Туркия тажрибасига таянишини айтди.

ОЛИЙ КЕНГАШ КОМИТЕТИДА

17 декабрь куни Тошкентда Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши транспорт, йўл хўжалиги, алоқа ва информатика комитетининг навбатдаги мажлиси бўлди. Уни комитет раиси Ғ. З. Заҳритдинов олиб борди.

Мажлисда республика транспорти тармоғи тизимларидаги ҳал этилиши лозим бўлган айрим муаммолар тўғрисидаги масала кўриб чиқилди, Ўзбекистон Республикаси «Автомобиль йўллари тўғрисида»ги қонун лойиҳасининг сўнги таҳрири янги варианти ҳақидаги масала муҳокама қилинди.

Мажлисда ушбу ҳужжатда республика автомобиль йўллари таърифи, вазифалари, ҳуқуқий муносабатлари тўғри акс эттирилганлиги таъкидланди. Мазкур қонун лойиҳасининг ҳар иккала матни ушбу қонун лойиҳаси учун асос деб қабул қилиниши ва иккала лойиҳа холис эксперт гуруҳи томонидан кўриб чиқилиб, матбуотда эълон қилинадиган матн аниқланиши кераклиги айтиб ўтилди.

Мажлисда «Алоқа тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонуни лойиҳаси ҳам муҳокама этилди. Муҳокама чоғида мазкур ҳужжат Ўзбекистон мустақил республика деб эълон қилинган ҳозирги вақтда алоқа соҳасида хорижий давлатлар билан ҳамкорлик ўрнатиш ва уни ривожлантиришда муҳим аҳамиятга эга эканлиги таъкидланди. Билдирилган таклиф ва қўшимчалар, истак ва мулоҳазаларни ҳисобга олиб, мазкур қонун лойиҳасини матбуотда эълон қилиш учун Олий Кенгаш раёсатидан сўрашга келишиб олинди.

Комитет аъзолари «Ўзбекистон Республикасида транспорт воситалари ва бошқа ўзиюрар механизмлар эгаларининг давлат мажбурий суғуртаси орқали жавобгарлигини ошириш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонуни лойиҳасини муҳокама қилишга киришдилар. Ушбу қонун лойиҳаси бўйича бир қанча таклиф ва мулоҳазалар билдирилди. Уларни ҳисобга олиб, қонун лойиҳаси устида иш олиб боришни давом эттиришга қарор қилинди.

Мажлисда комитетнинг 1992 йилги иш режаси хусусидаги ахборот ҳам тингланди.

Муҳокама этилган масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

(ЎзТАГ).

ХАБАРИНГИЗ БОРМИ?

✦ Россия раҳбарияти Қозоғистон Республикаси, Молдова Республикаси ва Арманистон Республикасининг мустақиллигини тан олиши ҳақида маълум қилди.

✦ **«Совет ҳокимияти амалда барҳам топди», — деди РСФСР Президенти Б. Ельцин ўзининг Италия сафари арафасида «Репубблика» газетасига берган мусоҳабасида. Бизнинг уч республикамиз 1922 йилда тузилган иттифоқни тугатди ҳамда ўз депутатларини СССР парламентидан чақириб олди. Яқинда, деб таъкидлади Б. Ельцин, мен Горбачев билан ўтиш даврини ниҳоясига етказиш учун зарур муддатлар ҳақида суҳбатлашдим. Мазкур жараён декабрда, узоғи билан январь ойининг ўртасига бориб тугалланиши зарурлигини айтдим.**

✦ 18 декабрга ўтар кечаси Жанубий Осетияда нисбатан осойишталик бўлди. Фақат Цхинвали атрофида, Знаури районида муҳолиф томонларнинг отишмалари эшитилиб турди. Қурбон бўлганлар ҳақида маълумот олингани йўқ.

✦ **«Совет ядро қуроли ишончли тарзда сақланмоқда, унинг бирон-бир ерга «чиқиб» кетиши мумкин эмас», — деди СССР Мудофаа вазирлиги Ахборот бошқармасининг бошлиғи генерал-лейтенант Валерий Манилов. Италияда чиқадиган «Стампа» газетасида босилган мақоладаги Совет Армияси офицерлари тактик ядро қуролини «махфияга сотмоқдалар», деган фикр ҳеч қандай аниқ асосга эга эмас, деб айтди у.**

✦ Комсомольск-Амур шаҳридаги дўконлар ва базаларда чайқовчилар йўлига катта тўсиқ қўйилди. Озиқ-овқат, саноат молларининг келиши ва сотилиши устидан назорат олиб борувчи депутатлик қўналғалари ишга киришди.

✦ **Совет балиқ овлайдиган «Карртли» комплекси 8 декабрь куни эрталаб Шотландиянинг ғарбий соҳилида ҳалокатга учради. Олинган маълумотларга қараганда, кема экипажининг уч аъзоси ҳалок бўлган, беш нафари бедарак йўқолган.**

✦ Чоршанба кунига тайинланган Иқтисодий ҳамжамият аъзолари бўлган давлатлар ҳукуматлари бошлиқлари кенгашининг мажлиси номаълум муддатга кўчирилди. Асосий сабаб собиқ СССРдаги учта славян ва бешта мусулмон республикалари раҳбарларининг 21 декабрда Олмаотада ўтказиладиган учрашуви арафасидаги сиёсий вазиятнинг ноаниқлигидир.

✦ **Кеча Вильнюсда Болтиқ давлатлари хавфсизлиги масаласига бағишланган Шимолий Атлантика ассамблеяси семинари ўз ишини ниҳоясига етказди. Унда 30 га яқин мамлакат иштирок этди. Семинарда Болтиқбўйи давлатларини НАТО манфаатлари доирасига тортиш билан боғлиқ масалалар ҳам муҳокама қилинди.**

✦ Михаил Горбачев энг муҳим масалалар юзасидан менинг нуқтаи назарим Борис Ельциннинг нуқтаи назарига камида 80 фоиз тўғри келади, деб айтди.

✦ **Румыния Россия ва Қозоғистон мустақиллигини тан олди ҳамда бу давлатлар билан дипломатик муносабатлар ўрнатишга тайёр эканлигини билдирди.**

✦ Звиад Гамсахурдиа телевидение орқали Гуржистон халқига мурожаатида ўз ватандошларини Совет Армиясига қарама-қарши турмасликка даъват этди.

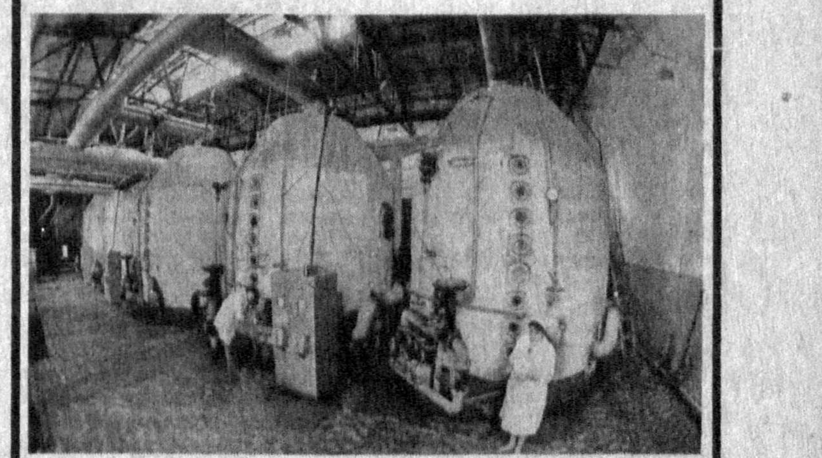

Самара дўконларида ниҳоят қанд-шакар пайдо бўлди. Шуниси ҳам борки, бу маҳсулотни олиш учун чипта билан бирга паспорт ҳам кўрсатиш шарт. Вилоят учун зарур бўлган қанд-шакарнинг бешдан бир қисмини илгари бутун Европага ўзининг ширин маҳсулотлари билан донг таратган Тимашевский комбинати етказиб бермоқда.

СУРАТДА: комбинат цехларидан бирида.

(ТАСС фото-ахбороти).

✦ **Марказий разведка хизмати ягона, марказлашган тузилма сифатида сақланиб қолади, деди ана шу маҳкама директорининг матбуот бўйича котиби Татьяна Самолис. У МРХ директори Евгений Примаков истеъфога чиқиши мумкин, деган миш-мишлар мутлақ асоссизлигини айтди.**

✦ Россияда 1992 йил 2 январдан эркин нархлар қўйилиши муносабати билан Украинада ички бозорни ҳимоя қилиш ниятида кўп маротаба фойдаланиладиган купонлар январь ойининг иккинчи ўн кунлигида жорий этилади.

✦ **Жанубий Корея ҳудудида биронта ҳам ядро қуроли қолгани йўқ, деб айтди ана шу мамлакат Президенти Ро Дэ У Сеулда миллий телевидение орқали сўзга чиқиб.**

✦ Америка Қўшма Штатлари стратегик мудофаа ташаббуси дастурини амалга ошириш учун навбатдаги беш йил мобайнида 2 миллиард долларга яқин қўшимча маблағ сарфлаш ниятидадир.

✦ **Ироқнинг жанубида кейинги кунларда ҳукумат қўшинлари ҳамда партизан-шиълар ўртасида тўқнашувлар рўй бермоқда.**

✦ Жаҳон чемпиони Гарри Каспаров Халқаро шахмат уюшмаси рейтинг рўйхатининг бошида турибди. Филиппин пойтахти — Манилада уюшма президенти Флоресио Кампоманес шу ҳақда маълум қилди. Каспаров 2780 очкога эга. Иккинчи ўринда — Анатолий Карпов (2725), учинчи ўринда эса Василий Иванчук (2720).

(ТАСС ва марказий рўзномаларнинг материаллари асосида тайёрланди).

Ўзбекистон Республикасининг қонуни

«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ТАДБИРКОРЛИК» ТЎҒРИСИДАГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ҚОНУНИ ҚАБУЛ ҚИЛИНГАНЛИГИ МУНОСАБАТИ БИЛАН ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ БАЪЗИ ҚОНУН ҲУЖЖАТЛАРИНИ ЎЗГАРТИРИШ ВА АЙРИМЛАРИ ЎЗ КУЧИНИ ЙЎҚОТГАН ДЕБ ҲИСОБЛАШ ҲАҚИДА

«Ўзбекистон Республикасида тадбиркорлик» тўғрисидаги Ўзбекистон Республикасининг Қонуни қабул қилинганлиги муносабати билан Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши **қарор қилади:**

Ўзбекистон Республикасининг қуйидаги қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритилсин:

1) Ўзбекистон Республикасининг 1963 йил 23 мартдаги Қонуни билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг гражданлик кодексида (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ведомостлари, 1963 йил, № 9, 30-модда):

а) 96-модданинг учинчи хатбошиси чиқариб ташлансин;

б) ўн иккинчи боб ва 118-модданинг номидан «шахсий» деган сўз чиқариб ташлансин;

в) 118-модданинг иккинчи қисми қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Фуқаролар мулкида уларнинг ишлаб чиқариш-хўжалик, моддий ва маданий эҳтиёжларини қондиришга мўлжалланган мол-мулк бўлиши мумкин. Фуқаронинг мол-мулкидан фойда ёки шахсий даромад олишга қаратилган тадбиркорлик фаолиятини амалга ошириш учун фойдаланиши мумкин»;

г) 386-модда «шунингдек бошқа фуқаролар меҳнатини ёллаб қўлланиш» деган сўзлар билан тўлдирилсин;

д) 474-модданинг иккинчи қисми қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Фуқаролар ўзларининг шахсий маиший ва ишлаб чиқариш-хўжалик эҳтиёжларини қондириш учун биргалашиб фаолият кўрсатиш ҳақида ўзаро ва юридик шахслар билан шартнома тузишлари мумкин».

2) Ўзбекистон Республикасининг 1971 йил 17 декабрдаги Қонуни билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг меҳнат қонунлари кодексига (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ахборотномаси, 1971 йил, № 34, 322-модда):

а) 18-модда қуйидаги мазмунда бўлган иккинчи ва учинчи қисмлар билан тўлдирилсин:

«Фуқаро (бир гуруҳ фуқаролар) тадбиркорликни амалга ошириш учун ихтиёрий асосларда бошқа фуқаролар меҳнатидан ёллаш йўли билан фойдаланиш ҳуқуқига эга.

Тадбиркор ёлланиб ишлаётган ходимлар билан Ўзбекистон Республикасининг қонунларига мувофиқ меҳнат шартномалари битимлари тузиши шарт;

б) 20-модданинг биринчи қисмидаги «корхона, муассаса, ташкилотда» деган сўзлар «давлат муассасаси, ташкилотида» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

в) 52-модданинг иккинчи қисмидаги «корхона, муассаса, ташкилот» деган сўзлар «давлат корхонаси, муассасаси, ташкилоти» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

Ушбу модда қуйидаги мазмунда бўлган учинчи қисм билан тўлдирилсин:

«Жамоа мулкига асосланган корхонада ишлайдиган ходимнинг иш вақти мулкдор томонидан белгиланади. Тадбиркорликка асосланган корхоналарда ёлланиб ишлайдиган ходимларнинг иш вақти томонларнинг келишуви билан белгиланади»;

г) 92-модда «ишчи ёки хизматчининг» деган сўзлардан кейин «шунингдек тадбиркорда ёлланиб ишлаётган шахснинг» деган сўзлар билан тўлдирилсин;

д) 94-модданинг биринчи қисми «тадбиркорда ёлланиб ишлаётган кишининг иш ҳақи миқдори томонларнинг келишуви билан белгиланади» деган сўзлар билан тўлдирилсин;

3) Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсатининг 1989 йил 27 сентябрдаги «Ўзбекистон Республикаси территориясида кооператив ва якка тартибдаги меҳнат фаолиятининг баъзи турларини тақиқлаш тўғрисида»ги фармонининг (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ведомостлари, 1989 йил, № 25, 376-модда) якка тартибдаги меҳнат фаолиятига доир қисми ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1991 йил 20 ноябрь

ЙИҒИЛИШ ҚАТНАШЧИЛАРИНИНГ ДАЪВАТИ

Халқ депутатлари Самарқанд вилоят советининг мажлисхонасида меҳнаткашларнинг республика Президентлигига номзод Муҳаммад Солиҳ билан учрашуви бўлиб ўтди.

Учрашувни вилоят сайлов комиссиясининг раиси Э. Н. Эргашев очди. «Эрк» демократик партияси Самарқанд вилоят кенгашининг иккинчи котиби С. Муродов Президентликка номзоднинг таржимаи ҳоли, ижтимоий-сиёсий фаолияти ҳақида сўзлади..

Шундан сўнг республика Президентлигига номзод Муҳаммад Солиҳга сўз берилди. У ўз сайловолди дастури ва Президент этиб сайланган тақдирда амалга оширишни мўлжаллаётган тадбирлари хусусида атрофлича фикр юритди. Йиғилганларнинг кўпдан-кўп саволларига жавоб қайтарди.

Самарқанд давлат педагогика институтининг профессори Б. Нормуродов, Муҳаммад Солиҳнинг ишончли вакили Е. Березиков, журналист Нусрат Раҳмат, Самарқанд қишлоқ хўжалиги институтининг ўқитувчиси Л. Мамасолиев ва бошқалар йиғилганларни Муҳаммад Солиҳга овоз беришга чақирдилар.

Йиғилиш қатнашчилари вилоят меҳнаткашларига мурожаатнома қабул қилдилар.

Йиғилишда халқ депутатлари вилоят советининг раиси П. М. Абдураҳмонов қатнашди.

Ҳабиб ТЕМУР,
«Халқ сўзи» мухбири.

Ўзбекистон Республикасининг қонуни

ДАВЛАТ ТАСАРРУФИДАН ЧИҚАРИШ ВА ХУСУСИЙЛАШТИРИШ ТЎҒРИСИДА

Ушбу қонун самарали, ижтимоий йўналишга эга бўлган бозор иқтисодиётини вужудга келтириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси давлат мулкини ўзгартиришнинг ташкилий-ҳуқуқий асосларини белгилаб беради.

1-модда. **Асосий тушунчалар**

Давлат тасарруфидан чиқариш — давлат корхоналарини ва ташкилотларини жамоа, ижара корхоналарига, акциялик жамиятларига, масъулияти чекланган жамиятларга, давлатга ёки қарашли мулк бўлмаган бошқа корхоналарга ва ташкилотларга айлантиришдир.

Хусусийлаштириш фуқароларнинг ва давлатга таалуқли бўлмаган юридик шахсларнинг давлат мулки объектларини ёки давлат акциядорлик жамиятларининг акцияларини давлатдан сотиб олишидир.

2-модда. **Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш тўғрисидаги Ўзбекистон Республикасининг қонунлари**

1. Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш тўғрисидаги Ўзбекистон Республикасининг қонунлари ушбу Қонундан ҳамда Ўзбекистон Республикасининг бошқа қонун ҳужжатларидан, мазкур ҳужжатларда кўзда тутилган ҳолларда эса Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси қарорларидан ҳам иборат бўлади.

2. Қорақалпоғистон Республикаси ҳудудидаги корхоналарни ва ташкилотларни давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш Қорақалпоғистон Республикаси қонун ҳужжатлари билан тартибга солинади.

3. Ўзбекистон Республикасининг республика ҳудудидан ташқаридаги мулкини давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш ушбу Қонун ва бошқа қонун ҳужжатларига мувофиқ амалга оширилади.

3-модда. **Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштиришнинг асосий принциплари**

Қуйидагилар давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштиришнинг асосий принциплари ҳисобланади:

давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш вақтида мулкни пулли ва пулсиз топширишни қўшиб олиб бориш;

пулсиз ва пулли хусусийлаштириладиган мулкдан улуш олишда фуқароларнинг ҳуқуқлари тенглиги;

давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш шароитида барча фуқаролар ижтимоий ҳимоя қилинишини таъминлаш;

давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш тадбирларини амалга ошириш устидан давлат ва жамоат назоратини йўлга қўйиш;

монополияга қарши қонунлар талабларига риоя этиш.

4-модда. **Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш объектлари**

1. Ўзбекистон Республикаси давлат мулки объектлари тўлиқ равишда ёки қисман давлат тасарруфидан чиқарилади ва хусусийлаштирилади.

2. Қуйидаги объектлар: ер, ер ости бойликлари, сув, ўсимлик ва ҳайвонот дунёси, бошқа табиий ресурслар, маданият бойликлари ва тарихий бойликлар давлат тасарруфидан чиқарилмайди ва хусусийлаштирилмайди.

3. Давлат тасарруфидан чиқарилмайдиган ва хусусийлаштирилмайдиган корхоналар ва мол-мулкларнинг турлари ҳамда гуруҳларини Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг таклифига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши белгилайди.

4. Давлат уй-жой фондини хусусийлаштириш Ўзбекистон Республикасининг махсус қонунларига мувофиқ амалга оширилади.

5. Қишлоқ хўжалигида давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш Ўзбекистон Республикасининг «Ер тўғрисида»ги Қонунидан келиб чиқадиган хусусиятлари ҳисобга олинади.

5-модда. **Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш жараёнида мулкни олувчи субъектлар**

Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштиришни амалга ошириш чоғида:

Ўзбекистон Республикаси фуқаролари;

давлатга таалуқли бўлмаган, Ўзбекистон Республикаси фуқаролари ташкил этган юридик шахслар;

СССРдан ташқаридаги ажнабий юридик шахслар, фуқаролар, фуқаролиги бўлмаган шахслар мулкни олувчи субъектлар бўлиши мумкин.

Тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланиши ман этилган шахслар давлат тасарруфидан чиқариладиган ва хусусийлаштириладиган объектларни сотиб олишлари, танлов ва ким ошди савдосида харидор сифатида қатнашишлари, хусусийлаштирилаётган корхоналарнинг акцияларини сотиб олишлари мумкин эмас.

6-модда. **Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш шакллари**

1. Ўзбекистон Республикасида давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш:

давлат корхонасини жамоа корхонасига, акциялик жамиятига, бошқа хўжалик жамияти ёки ширкатига айлантириш;

давлат мулкини ижарага келгусида ҳақ тўлаб сотиб олиш эҳтимоли билан давлат корхонасини ижара корхонасига айлантириш;

давлат мол-мулкини танлов йўли билан ва ким ошди савдосида давлатга таалуқли бўлмаган юридик ва жисмоний шахсларга сотиш шаклида, шунингдек Ўзбекистон Республикаси қонунларига зид бўлмаган бошқа шаклларда амалга оширилиши мумкин.

2. Ўзбекистон Республикасида давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш шартларга риоя этган ҳолда амалга оширилади:

— давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш шаклларини меҳнат жамоаларининг мустақил аниқлаши;

— давлат тасарруфидан чиқарилаётган ва хусусийлаштирилаётган корхоналар меҳнат жамоаларининг ижтимоий жиҳатдан муҳофаза қилинишини таъминлаш;

— бошқа республикалар ва хорижий давлатларнинг жисмоний ва юридик шахслари давлат тасарруфидан чиқарилган ва хусусийлаштирилаётган объектларни, уларнинг акцияларини Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси томонидан ёки у вакил қилган идора томонидан белгиланадиган квоталар бўйича сотиб оладилар;

— давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштиришнинг тўла ошкоралиги ҳамда бу ҳақда ахборот эълон қилиш, корхоналар ходимлари томонидан, касаба уюшмалари ва бошқа ижтимоий ташкилотлар ҳамда халқ депутатлари Советлари томонидан назорат қилиш.

7-модда. **Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш дастурлари**

Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш дастурларини Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси ёки у ваколат берган идоралар ҳамда халқ депутатлари маҳаллий Советларининг ижроия қўмиталари ўз ҳуқуқ доираларида ҳақиқий шароитни ҳисобга олиб ишлаб чиқадилар ва бу дастурларни Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ёки халқ депутатлари маҳаллий Советлари тасдиқлайдилар.

8-модда. **Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш юзасидан қарор қабул қилиш тартиби**

1. Ўзбекистон Республикасининг давлат мулки объектларини давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш тўғрисида қарор қабул қилиш ҳуқуқи Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси ёки у вакил қилган идораларга берилади.

Коммунал мулк объектларини давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш тўғрисида қарор қабул қилиш ҳуқуқи халқ депутатлари маҳаллий Советларининг ижроия қўмиталарига берилади.

Бундай қарорларни қабул қилишга ҳуқуқ берилган идоралар матнда бундан кейин давлат мулки объектларини тасарруф этувчилар деб юритилади.

Ўзбекистон Республикасининг давлат мулкини республика мулкига ва маъмурий-ҳудудий тузилмалар мулкига (коммунал мулкка) ажратишни Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг қарорига биноан у ваколат берган идора амалга оширади.

2. Корхоналарни давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштиришни ўтказиш ташаббуси билан чиқиш ҳуқуқига фуқаролар, давлатга таалуқли бўлмаган юридик шахслар, меҳнат жамоалари, давлат мулки объектларини тасарруф этувчилар эгадирлар.

Буюртма:

республика мулкини давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштиришга оид бўлса — Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасига;

коммунал мулкини давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштиришга оид бўлса, мулк эгаси бўлган халқ депутатлари тегишли маҳаллий Совети ижроқўмига берилади. Буюртманинг шакли ва давлат божининг миқдори Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси ўрнатадиган тартибда белгиланади.

3. Давлат мулки объектларини тасарруф этувчи давлат мол-мулкини давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш дастурига киритилган объектлар бўйича харидорлардан буюртма ва меҳнат жамоасининг қарори бор-йўқлигидан қатъи назар, хусусийлаштиришни амалга оширади.

4. Давлат тасарруфидан чиқаришни, хусусийлаштиришни ўтказиш ёки бундай қилишни рад этиш тўғрисидаги қарорни давлат мулки объектларини тасарруф этувчи буюртма тушган пайтдан бошлаб икки ой ичида қабул қилади ҳамда уни буюртма берганга ва давлат тасарруфидан чиқарилаётган ёки хусусийлаштирилаётган корхонанинг меҳнат жамоасига ёзма равишда етказади.

5. Давлат тасарруфидан чиқариш ёки хусусийлаштириш:

башарти, корхона давлат тасарруфидан чиқарилмайдиган ва хусусийлаштирилмайдиган корхоналар рўйхатига киритилган бўлса;

башарти, давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштиришнинг корхоналарнинг мазкур тури учун назарда тутилган хусусиятлари ҳисобга олинмаётган бўлса;

башарти, рад этиш учун қонун ҳужжатларида назарда тутилган бошқа асослар бўлса, рад этилиши мумкин.

Давлат мулки объектларини тасарруф этувчи рад этишни асослаш билан бирга давлат тасарруфидан чиқариш ёки хусусийлаштиришни амалга ошириш мумкин бўлган шартлар ва муддатларни кўрсатмоғи зарур.

9-модда. **Корхоналарни давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштиришга тайёрлаш**

1. Корхонани давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштиришга тайёрлаш иши давлат тасарруфидан чиқариладиган ва хусусийлаштириладиган мол-мулк таркибини аниқлашни, унинг ишлаб чиқариш ва ноишлаб чиқариш фондларини инвентаризациядан ўтказишни, корхонанинг активлари ва пассивларини баҳолашни, меҳнат жамоасида тушунтириш ишлари олиб боришни, бошқа масалаларни ҳал этишни, шу жумладан яккаҳокимликка қарши қонунлар талабларини инобатга олган ҳолда ҳал этишни ўз ичига олади.

2. Корхонани давлат тасарруфидан чиқариш ёки хусусийлаштириш тўғрисида қарор қабул қилинганидан сўнг давлат мулки объектларини тасарруф этувчилар комиссиялар тузади, бу комиссиялар барча зарур ишларни олиб борадилар. Комиссия таркибига давлат мулки объектларини тасарруф этувчиларнинг, маъмуриятнинг, корхона меҳнат жамоасининг, унинг касаба уюшмаси ташкилотининг ёки ўзга жамоа ташкилотларининг, молия идорасининг, банкнинг, халқ депутатлари маҳаллий Советларининг вакиллари, бошқа мутахассислар киритилади.

Давлат тасарруфидан чиқариш комиссияси давлат тасарруфидан чиқарилаётган ёки хусусийлаштирилаётган корхона маблағи ҳисобидан пул тўлаш шарти билан ишнинг айрим йўналишлари бўйича эксперт гуруҳларини тузишлари, маслаҳат берувчи, аудитор ва бошқа ташкилотларни бу ишга жалб этиши мумкин.

Комиссия корхона маъмурияти билан биргаликда давлат тасарруфидан чиқарилаётган ёки хусусийлаштирилаётган корхона тўғрисида давлат тасарруфидан чиқариш ёки хусусийлаштиришда қатнашаётган субъектлар учун, шунингдек жамоатчилик учун белгиланган нусхада зарур ахборот тайёрлайди.

3. Комиссия корхонани давлат тасарруфидан чиқариш ёки хусусийлаштириш тадбирлари режасини ишлаб чиқади ва давлат мулки объектларини тасарруф этувчига тасдиқлаш учун тақдим этади, бу режа:

давлат тасарруфидан чиқаришни ёки хусусийлаштиришни ўтказиш муддатларини;

объектнинг қийматини;

корхонани қайта ташкил этишнинг зарурат бўлганда ишлаб чиқариш ва ижтимоий инфраструктура объектларидан фойдаланишнинг мавжуд тартиби ва шартларини сақлаб қолишни ҳам назарда тутувчи лойиҳасини;

ҳисоб-китобларнинг тавсия этиладиган шакл ва муддатини;

имтиёзлар бериш, шу жумладан давлат тасарруфидан чиқарилаётган ёки хусусийлаштирилаётган мол-мулкнинг бир қисмини бепул бериш имкониятини ўз ичига олади.

Давлат тасарруфидан чиқариш ёки хусусийлаштириш режасига бошқа масалалар ҳам киритилиши мумкин.

10-модда. **Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш объектининг сотув нархи**

1. Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш объектининг сотув нархини давлат мулки объектларини тасарруф этувчи белгилайди. Бу нарх объект қийматининг комиссия чиқарган дастлабки баҳосидан кам бўлиши мумкин эмас ва унда давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш ўтказилаётган пайтда қарор топган ҳақиқий бозор баҳоси ҳисобга олинган бўлиши лозим.

2. Давлат мулки объекти қийматининг дастлабки баҳосини комиссия ҳақ тўлаб сотиб олинадиган, сотиладиган, акцияли жамиятга ва масъулияти чекланган жамиятга айлантириладиган давлат корхоналари ва ташкилотларининг мол-мулки қийматини баҳолаш тўғрисидаги Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси тасдиқлаган Низом асосида чиқаради.

3. Давлат корхонаси жамоа корхонасига айлантирилаётганида корхона балансида бўлган ижтимоий инфраструктура ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш объектларининг қиймати объектнинг савдо баҳосига киритилмайди.

11-модда. **Ижарага олинган давлат корхонаси мол-мулкини сотиб олиш тартиби**

1. Ижарачи давлат мулки объектларини тасарруф этувчи розилиги билан ўзи ижарага олган мол-мулкни ҳақ тўлаб (тўлиқ ёки қисман) сотиб олиши мумкин.

2. Ижарага олинган мол-мулкнинг баҳоси ҳақини тўлаб олинадиган, сотиладиган, акцияли жамиятларга ва масъулияти чекланган жамиятларга айлантириладиган давлат корхоналари ва ташкилотлари мол-мулкининг қийматини баҳолаш тўғрисидаги Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси тасдиқлаб берадиган Низомга мувофиқ чиқарилади.

3. Мол-мулкни жамоа мулки учун сотиб олишда жамоа корхонасининг Уставида ҳар бир ходимнинг мол-мулкдаги ҳамда фойдадаги улуши унинг иш стажини, иш ҳақи миқдори ва бошқа омилларни ҳисобга олган ҳолда белгилаб қўйилади.

12-модда. **Давлат корхонасини жамоа корхонасига айлантириш**

1. Давлат корхонасини жамоа корхонасига айлантириш давлат мулкини меҳнат жамоаси аъзолари томонидан (бир йўла ёки бўлиб-бўлиб ҳақ тўлаб) сотиб олиш орқали ёки бу мулкни уларга текинга бериш орқали амалга оширилади.

2. Меҳнат жамоаси томонидан тасдиқланадиган жамоа корхонасининг Уставида ҳақ тўлаб сотиб олинган мол-мулкнинг қийматини ходимлар ўртасида тақсимлаш тартиби кўзда тутилади.

13-модда. **Давлат корхоналарини акцияли жамиятларга, ўзга хўжалик жамиятларига ва ширкатларга айлантириш**

1. Давлат корхонасини акцияли жамиятга, ўзга хўжалик жамиятига ёки масъулияти чекланган жамиятга айлантириш тартиби Ўзбекистон Республикасининг қонунлари билан белгиланади.

2. Давлат мулки объектларини тасарруф этувчилар давлат акцияли жамиятларининг муассислари бўладилар, улар акцияларни тарқатиш тартиби ва шартларини белгилайдилар.

Қуйидагилар акциялар эгаси бўлиши мумкин:

меҳнат жамоасининг аъзолари, Ўзбекистон Республикасининг бошқа фуқаролари, ўзга суверен давлатларнинг фуқаролари, ажнабий фуқаролар ва фуқаролиги бўлмаган шахслар;

Ўзбекистон Республикаси ва бошқа давлатларнинг юридик шахслари;

давлат бошқарувининг республика ва маҳаллий идоралари.

14-модда. **Давлат мулки объектини танлов бўйича сотиб олиш**

1. Давлат мулки объектлари танлов бўйича сотилиши мумкин.

2. Танловни ўтказиш шартлари, тартиби ва муддатини давлат мулки объектларини тегишли тасарруф этувчи тайинлайдиган танлов комиссияси белгилайди.

15-модда. **Давлат мулки объектини ким ошди савдосида сотиш**

1. Давлат тасарруфидан чиқариладиган ва хусусийлаштириладиган корхоналарни ким ошди савдосида сотишга қўйиш тўғрисидаги қарорни давлат мулки объектини тасарруф этувчи қабул қилади.

2. Давлат тасарруфидан чиқариладиган ва хусусийлаштириладиган объектларнинг ким ошди савдосини ўтказиш учун давлат мулки объектларини тасарруф этувчилар ким ошди савдоси хизматларини ташкил этадилар, бу хизматлар Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланадиган тартибга мувофиқ иш кўради.

3. Харидор томонидан сотиб олинмаган объект республика (коммунал) мулки бўлиб туради. Бундай ҳолларда давлат мулки объектларини тасарруф этувчи корхонани тугатиб, унинг мол-мулкини бўлак-бўлак қилиб сотиб юбориш тўғрисида қарор қабул қилиниши мумкин.

16-модда. **Битимларни расмийлаштириш тартиби**

1. Давлат мулки объектларини тасарруф этувчи мол-мулкни янги мулкдорга топшираётганда унга мулкдорлик ҳуқуқини тасдиқловчи ордер беради. Ордернинг нусхаси, давлат божининг миқдори ва уни тўлаш тартиби Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланади.

2. Давлат корхоналари ҳақини бўлиб-бўлиб тўлаш шарти билан сотиб олинган тақдирда мулкдорлик ҳуқуқини тасдиқловчи ордер ҳақнинг биринчи бадали тўлангач берилади. Корхонанинг қиймати бутунлай тўлаб бўлингунга қадар давлат мулки объектини тасарруф этувчи мол-мулкни тасарруф этиш ҳуқуқини чеклаб қўйиши, шу жумладан давлат мулки объектларини тасарруф этувчининг розилигисиз бу мулкни сотишни ва текинга беришни тақиқлаб қўйиши мумкин.

17-модда. **Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш учун маблағлар манбаи**

1. Қуйидаги маблағлар мол-мулкни сотиб олиш учун манба бўлади:

жисмоний шахсларнинг шахсий маблағлари, давлатга таалуқли бўлмаган юридик шахсларнинг ўз маблағлари, кредитлар, Ўзбекистон Республикаси қонунларига зид бўлмаган усуллар билан олинган бошқа молиявий маблағлар.

2. Давлат тасарруфидан чиқариладиган ва хусусийлаштириладиган давлат корхонаси меҳнат жамоасининг аъзолари корхонани қуйидаги манбалар ҳисобига сотиб олишлари мумкин:

соф фойданинг меҳнат жамоаси аъзолари мулки бўлган қисми;

амортизация ажратмалари ҳамда меҳнат жамоасининг мулки бўлган ва давлат корхонасида ишлатиладиган мол-мулкни сотишдан келган тушум;

қимматли қоғозлар чиқариб жалб этилган маблағ;

банк кредитлари ва ўзга қарз маблағлари;

меҳнат жамоаси аъзоларининг шахсий маблағлари;

давлат мулки бўлмаган бошқа маблағлар.

3. Давлат бюджетидан ажратилган маблағлардан давлат мулкини сотиб олиш манбаи сифатида фойдаланиш мумкин эмас.

18-модда. **Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштиришдан тушадиган маблағлардан фойдаланиш**

1. Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштиришдан олинган маблағ Ўзбекистон Республикасининг ва халқ депутатлари маҳаллий Советларининг давлат мулки ҳисобланади.

2. Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштиришдан келган даромадлар давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш махсус фондларида жамланади. Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш фондларини тузиш ва улардан фойдаланиш тартиби Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланади.

19-модда. **Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш субъектларининг ўзаро мажбуриятлари**

1. Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш чоғида давлат мулки объектларини тасарруф этувчи билан янги мулкдор ўртасида ўзаро мажбуриятлар ҳамда давлат тасарруфидан чиқарилаётган ёки хусусийлаштирилаётган объект фаолиятининг шартлари ҳақида, шу жумладан:

муайян даврга корхона ихтисосини, ишлаб чиқариш ҳажмини сақлаб қолиш;

иш жойларини сақлаб қолиш ёки ўзгартириш;

маҳсулотни маълум истеъмолчиларга етказиб бериш;

ишловчиларнинг меҳнат шароитини яхшилаш, экологик хавфсизлик ва атроф-муҳитини муҳофаза қилиш чора-тадбирларини амалга ошириш;

ижтимоий-маиший объектларни сақлаш, уларнинг ишлаш шароитларини сақлаб қолиш;

ходимларни ижтимоий-маиший таъминлашнинг ўзига хос жиҳатлари;

ўзга мажбуриятлар ҳақида муайян даврга мўлжалланган битим тузилиши мумкин.

2. Битимнинг шартлари корхонани давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштиришга тайёрлаш даврида белгиланади ҳамда давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш субъектларига сотилажак нарх билан бирга маълум қилинади.

20-модда. **Давлат тасарруфидан чиқарилаётган ва хусусийлаштирилаётган корхоналарнинг ходимларига бериладиган енгилликлар ва кафолатлар**

1. Давлат корхоналари давлат тасарруфидан чиқарилаётганда ва хусусийлаштирилаётганда шу ердан пенсияга кетган меҳнат фахрийларига ҳамда корхонада камида 10 йил ишлаган меҳнат жамоасининг аъзоларига акциялар ва бошқа мулк бўлиб-бўлиб ҳақ тўлаш орқали сотилиши мумкин.

2. Давлат корхоналарининг мол-мулкини сотиб олиш чоғида меҳнат жамоасининг аъзолари, улар томонидан тузилган хўжалик жамиятлари ва ширкатлар бошқа шароитлари тенг бўлганида ўзга фуқаролар ва юридик шахсларга нисбатан, Ўзбекистон Республикасининг фуқаролари эса бошқа харидорларга нисбатан устивор ҳуқуққа эга бўладилар.

3. Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш оқибатида қайта тузилган корхоналарга Ўзбекистон Республикаси қонунларига мувофиқ солиқ тўлашда енгилликлар берилиши мумкин.

4. Давлат тасарруфидан чиқарилаётган ва хусусийлаштирилаётган корхоналар меҳнат жамоаларининг аъзоларига қуйидаги кафолатлар берилади:

давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш амалга оширилаётган даврда корхона маъмурияти илгари тузилган жамоа шартномасининг барча қоидаларига риоя этишга мажбурдир;

эгалик ҳуқуқи янги мулкдорга ўтган кундан бошлаб олти ой давомида мулкдор билан корхона меҳнат жамоаси ўртасида янги жамоа шартномаси тузилади.

5. Бўшатилаётган ходимларни ишга жойлаштириш Ўзбекистон Республикасининг меҳнат тўғрисидаги ҳамда иш билан таъминлаш тўғрисидаги қонунларига мувофиқ амалга оширилади.

21-модда. **Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштиришни назорат қилиш**

Давлат мулки объектларини тасарруф этувчилар жамоатчилик билан ҳамда давлат ҳокимияти ва бошқарув идоралари билан бирга давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш жараёни, шу жумладан давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш чоғида фойдаланиладиган пул маблағларининг келиб чиқиши устидан Ўзбекистон Республикаси қонунларига мувофиқ давлат ва жамоат назорати ўрнатилишини таъминлайдилар.

22-модда. **Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш масалалари юзасидан баҳсларни ҳал этиш**

Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш масалалари юзасидан баҳслар суд тартибида ҳал этилади.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1991 йил 19 ноябрь.

«ДАВЛАТ ТАСАРРУФИДАН ЧИҚАРИШ ВА ХУСУСИЙЛАШТИРИШ ТЎҒРИСИДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚОНУНИНИ АМАЛГА КИРИТИШ ТАРТИБИ ҲАҚИДА

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши **қарор қилади:**

1. «Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни эълон қилинган пайтдан бошлаб амалга киритилсин.

2. Белгилаб қўйилсинки, Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатлари «Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонунига мувофиқ ҳолга келтирилгунга қадар амалдаги норматив ҳужжатларнинг ушбу қонунга зид бўлмаган қисмлари қўлланилаверади.

3. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси икки ойлик муддат ичида:

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашига давлат тасарруфидан чиқарилмайдиган ва хусусийлаштирилмайдиган корхоналар ва мол-мулк турлари ва гуруҳлари ҳақида ҳамда Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатларини «Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш тўғрисида»ги Қонунга мувофиқлаш ҳақида таклифлар тақдим этсин;

Ўзбекистон Республикаси ҳукуматининг қарорларини «Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш тўғрисида»ги Қонунга мувофиқлаштирсин ҳамда Ўзбекистон Республикасининг вазирликлари, давлат қўмиталари ва идоралари ўзларининг ушбу қонунга зид бўлган норматив ҳужжатларини қайта кўриб чиқишлари ва бекор қилишларини таъминласин;

Ўзбекистон Республикасининг давлат мулкини республика мулкига ва маъмурий-ҳудудий тузилмалар мулкига (коммунал мулк) ажратиш тартибини ишлаб чиқсин;

давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштиришнинг 1992-1993 йилларга мўлжалланган Давлат дастурини ишлаб чиқсин ва уни Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг тасдиғига тақдим этсин;

ушбу қонунни амалга ошириш юзасидан тегишли қарорлар қабул қилсин.

4. Ўзбекистон Республикаси давлат банки хусусийлаштирилажак мулкни сотиб олиш мақсадида юридик ва жисмоний шахсларга кредитлар беришга оид йўриқномани икки ой муддат ичида ишлаб чиқсин ва тасдиқласин.

5. Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Иқтисодий ислоҳот, бюджет сиёсати ва маҳаллий ўзини ўзи бошқариш комитети ушбу қонуннинг ижроси устидан назорат ўрнатсин.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг раиси
Ш. ЙЎЛДОШЕВ.

Тошкент шаҳри,
1991 йил 19 ноябрь.

Давр тақозоси туфайли, ота-боболаримиз анъаналари асосида қишлоқларда сув ва электр қуввати билан ҳаракатланадиган тегирмонлар сони кун сайин кўпаймоқда. Ўзбекистон Республикаси Президенти фармонига кўра аҳолига тарқатилган, томорқаларда етиштирилган ғалла ана шу шохобчаларда тортиб берилаяпти. Натижада одамлар давлат дўконлари орқали берилаётган унга қараб қолмаётирлар.

Айни пайтда йирик дон маҳсулотлари комбинатлари барпо этиш эътиборда турибди. Жиззах вилоятининг Дўстлик районида шундай корхона ишга туширилди. Бу ерда кунига 150 тоннадан зиёд ун ишлаб чиқарилади.

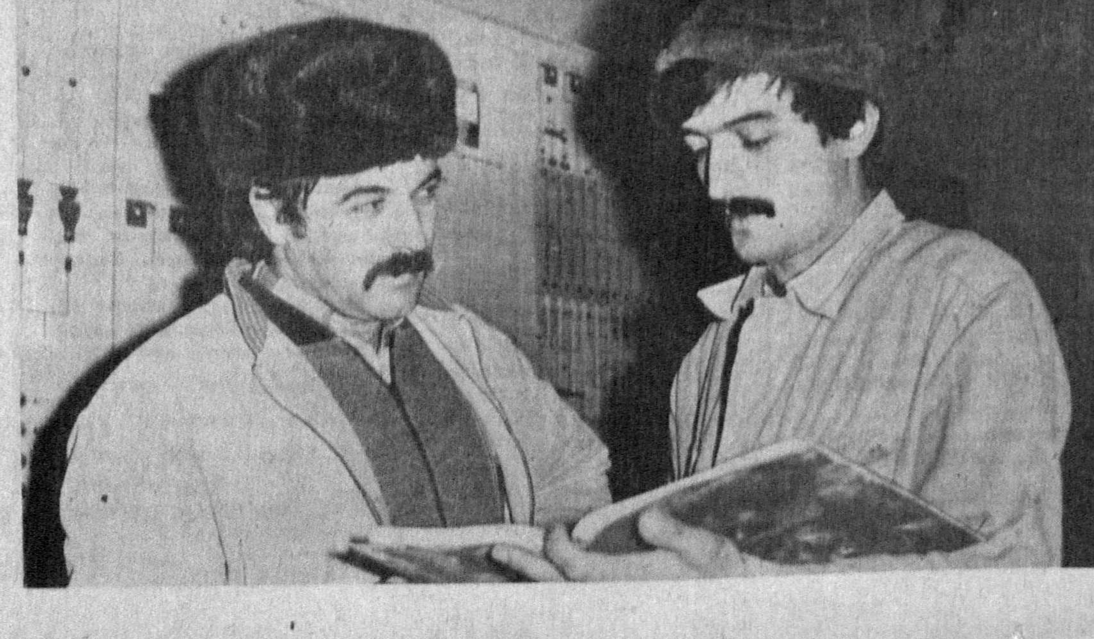

СУРАТДА: бош муҳандис Муроджон Ғозиев ва цех бошлиғи Аҳмаджон Мусинов келгуси режалар хусусида суҳбатлашмоқдалар.

У. ҚУШВОҚОВ олган сурат.

МЎЪЖИЗАКОР МОСЛАМА

Ўрта Осиё газ қувури йўлининг бўлинмаларидан бирида узунлиги 100 метр келадиган ер ости қувури ишдан чиққанлиги аниқланди. Бу вазифани газ илмий-тадқиқот илмгоҳи дефектоскопия бошқармасининг Хива бўлими мутахассислари жуда аниқлик билан ўрганиб, бу қувурнинг қаери ишдан чиққанини кўрсатиб бердилар. Америкадаги «Тьюбоскоп» фирмасида тайёрланган электрон аппарат қувур бўйлаб ўтказилганидан сўнг унинг чизмалари ана шу қувурнинг носоз ерларини аниқлаб берди.

Саҳро ва Устюрт ясси тоғликларининг жуда оғир шароитларида ишдан чиққан қувурларни алмаштиришга доир илмий-техникавий ҳужжатлар шу вақтгача йўқ эди. Тахминий маълумотлар асосида, қувурларнинг «узоққа чидаши» ҳисобга олиниб, ремонт ишлари режалаштириларди. Ҳар йили газ қувури йўлларида 100 километрга яқин катта диаметрли қувурлар алмаштирилар, бунга 40 миллион сўмга яқин пул сарфланар эди.

Дефектоскопни қўлланиш натижасида тақчил трубалар неча ўн баравар кам сарфланади, ремонт ва авария ишларида миллионлаб сўм пул тежаб қолинади. Америкада яратилган «Крот» электрон аппарати қувур деворлари ишдан чиққанлигини миллиметрнинг ўн ҳиссасига қадар аниқлик билан кўрсатиб беради ва унинг занглаб қолган хавфли жойларини аниқлайди. Ана шундай занглаш натижасида юқори босимли газ қувури портлаб кетиши мумкин.

ЭЛ ТЎҚ, ЮРТ ТИНЧМИ?

ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ НАМАНГАН ВИЛОЯТ СОВЕТИ ВА ИЖРОКОМИ КОТИБИЯТИНИНГ БЎЛИМ МУДИРИ УМАР БУРХОНОВ БИЛАН МУСОҲАБА

— Умархон ака, Сиз мудирлик қилаётган ижрони ташкил этиш ва назорат бўлимининг очилишига қандай зарурат туғилди!

—Депутатлар вилоят советининг сессиясида узоқ мунозара юритиб шундай бўлимни зарур деб топдилар. Бу билан аппаратчилар сони кўпайгани йўқ. Чунки бу қисқартириш ҳисобига амалга ошди. Ахир Президентимиз И. А. Каримовнинг халқимиз ҳаётини яхшилашга, эл фаровонлигини оширишга қаратилган озмунча фармони чиқдими? Олий Кенгаш, Вазирлар маҳкамаси вилоят ижрокомининг қарорларичи?... Зеро, буларнинг ҳаммаси аҳоли турмуш даражасини кўтаришга қаратилган. Демак улар сўзсиз бажарилиши лозим. Бунинг учун назорат зарур.

— Назоратчиларимиз сони шундоқ ҳам кам эмасди, шекилли!

— Тўгри, текширувчи, назорат қилувчи органлар талайгина. Аммо уларнинг аксарияти у ёки бу масала юзасидан тайёрланган маълумотномага имзо чекиб юқорига ошириш билангина чегараланишяпти. Меҳнат жамоалари ана шундай текширишлардан мутлақо норозиликларини билдиришаяпти. Бу иш усули биз учун бегона. Аниқланган камчиликни ўз ўрнида тегишли шахслар билан ҳал этяпмиз.

— Бўлим фаолияти ҳақида мисоллар келтирсангиз!...

—Йил бошида Президентимиз фуқароларнинг шахсий ёрдамчи хўжаликларни ривожлантиришга доир фармон чиқарди. Шунга кўра февраль-март ойларида вилоятдаги барча дахлдор раҳбарлар билан учрашиб чиқдик. Мақсад ишнинг пайсалга солинишига чек қўйиш, майдонларни экиш вақтигача бўлиб бериш эди. Шундагина одамларнинг мўмай даромад қилишларига имконият яратиларди.

Хуллас аҳолига 7600 ўрнига 7865 гектар ер тақсимланди. Бу билан 37,8 минг оила уй-жой қурадиган бўлди, 36,1 минг оила томорқасини кенгайтириб олди. Тақсимотдаги ижтимоий адолатни жойлардаги комиссиялар кузатиб турдилар. Биз гарчанд ҳаммасини кузатишга улгурмасак-да, вақти-вақти билан хўжаликларда бўлдик. Танлов йўли билан текширув ўтказдик.

—Ер тақсимоти хусусида ўзингизнинг шахсий фикрингиз қандай!

— Очиғини айтганда ер бериш масаласини жумҳуриятдаги инқилобий ишларнинг бири дейиш мумкин. Вилоятмизда сўнгги икки йилда аҳолига 21,5 минг гектар ер тақсимланди. Бу рақам Совет ҳокимияти йилларида вужудга келган ер балансидаги уй-жой ва томорқа фондидан қарийб 4 минг гектар кўпдир.

—Биз кўп йиллар мобайнида тупроқ билан ҳамнафас яшаётган деҳқонга ер билан муомала қилишни ўргатиб келдик. Шу боисдан ҳам уларнинг «Ер хазина, сув — гавҳар», деб билганлари саробга ўхшаб қолганди. Айтингчи, бўлиб берилган ерлар қандай самара келтиряпти!

—Томорқа кенгайишидан вилоятдаги 203,5 минг хонадон манфаатдор бўлди. Уларнинг ўртача томорқа майдони 1989 йилдаги 0,10 гектардан 0,14 гектарга етди. Оилалар сармояси анча қаппайиб қолди. Қаерда иш яхши ташкил этилган бўлса, ўша жойда замин ўз саховатини аямаяпти. Масалан, Учқўрғон ноҳиясидаги бир қатор қишлоқ ижрокомлари аҳолига аниқ ёрдам кўрсатмоқдалар. Мазкур районда аҳолининг бир гектар томорқасидан олинган даромад 16,9 минг сўмга етди. Ердан тадбиркорлик билан фойдаланган шундай қишлоқлар борки, уларда бу кўрсаткич 48 минг сўмдан ошди. Бу жамоа хўжаликлари даромадидан бир неча баравар кўп.

—Уларга хўжалик раҳбарлари қандай муносабатда бўлишаяпти?

—Райондаги «Партия XXIV съезди», «Ленин номли», Тўрақўрғон районидаги «Шарқ юлдузи», Калинин номли, Наманган районидаги «Ленинград» жамоа хўжаликларининг мутасаддилари одамларга ер бериш билангина кифояланмадилар. Улар ерларни ҳайдаш, экиш учун техника ажратдилар. Ўз вақтида уруғлик ва кўчатлар етказиб бердилар. Жумладан, вилоят бўйича йилнинг биринчи ярмида салкам 6 тонна сабзавот, полиз ва картошка уруғи, 104 минг туп мевали кўчат сотдилар. Бу ҳам арғамчига қил қувват деганларидай деҳқонга мадад бўлди.

— Етиштирилган маҳсулотни ўз вақтида савдога чиқаришда деҳқонлар қийналиб қолишмаяптимикин?

— Қишлоқ хўжалик маҳсулотларини сотиб олиш учун III та қабул пунктлари ташкил этилди. Тайёрлов корхоналари 23,5 минг хонадон, шу жумладан 16,2 минг уйда ўтирган аёллар билан шартнома тузди. Шунга кўра 76 минг тонна сабзавот, полиз, мева ва узум маҳсулотлари қабул қилиб олинди.

— Умархон ака, илгарилари ҳар бир ўзбек хонадонида шоли, буғдой, маккажўхори ва бошқа дон-дун маҳсулотлари бўларди. Бора-бора бу ҳам барҳам топди. Яхшиямки, Президентимизнинг аҳолини дон-дун билан таъминлаш тўғрисидаги фармони чиқди...

—Бу энг халқчил фармонлардан бири. Шу кунларгача қишлоқ аҳли «Омборхонада дон йўқ. Бир кун келиб нон танқислиги кўчайса ҳолимиз не кечади?..» деб ташвишланарди. Ахир, халқимиз доимо бир этак боласи ҳақида қайғуриб келганда.

Ҳозирча 133 мингдан зиёд қишлоқ аҳолисига 13,5 минг тонна буғдой сотилди.

Қишлоқларда эски обжувоз, тегирмонлар тикланмоқда. Йўқотиб юборилганлари эса қайта барпо этиляпти. Хуллас, иш шундай давом этса, қишлоқ ўз-ўзини боқади. Бозорлари ҳам маъмур бўлади. Бу ҳамма учун фойдали. Ахир эл тўқ бўлса юрт тинч бўладида...

— Тўғри айтасиз. Тинчлик бўлса, элимиз кўп ишни қилишга қодир. Гап аҳилликда. Мен яна бир масалага аниқлик киритмоқчиман. Одамлар ер олишга олишди. Аммо қурилиш материалларини излаб сарсон бўлишяпти. Бу муаммони ҳал этишнинг қандай чоралари бор!

— Оммавий ер бериш кўпчиликни ташвишга солиб қўйди. Қолаверса, нарх-навонинг қимматлигидан ҳамма азият чекмоқда. Бундай ҳолларни ўзимиз кўриб, сезиб турибмиз. Вилоятимиз раҳбарлари вазиятни юмшатишга бел боғладилар. Матлубот жамиятлари уюшмаси ва савдо бошқармаси томонидан аҳолига 14,1 минг куб метр тахта, 1623 минг куб метр ёғоч, 243,5 минг дона шифер, 31,9 минг тонна цемент сотилди. Бошқа жумҳуриятлар билан айирбошлаш йўли билан кўплаб қурилиш материаллари келтирди.

Бундай ҳатти-ҳаракатлар, эҳтиёжни тўла-тўкис қондиролмайди. Хўш, нима қилиш керак? Хўжаликлар, маҳаллий совет раҳбарлари ишбилармонлик йўлини тутдилар. Яъни кичик корхоналарнинг қувватларидан фойдаланилди.

Учқўрғон районидаги «Андижон» жамоа хўжалигини олайлик. Ундаги ғишт тайёрловчи кичик корхонада ҳозир 18 киши ишлаяпти. Ҳар соатда икки минг дона ғишт чиқарилаяпти. Ички имконият деб шуни айтадилар-да...

Ахир одамларимиз қачонгача пахсали, гуваллам, уйларда яшашади. Бу биноларнинг кўпга бормаслиги ҳаммага аёнку! Биз бу ерда жумҳурият раҳбариятининг ўнлаб фармону қарорларидан иккитасининг бажарилишига тўхталдик холос.

Аслида вилоятимиздаги ишларнинг кўлами анчагина кенг.

Суҳбатдош:
Раҳимжон ИРИСОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ҚАШҚАДАРЕ ВИЛОЯТИ. Бешкентдаги халқ истеъмол буюмлари фабрикасида шу йилнинг ўзида ишчилар сони қарийб 20 баравар кўпайди. Ҳозир мазкур корхонада бир неча цех мавжуд бўлиб, уларда 3 миллион сўмлик маҳсулот тайёрланмоқда.

СУРАТДА: тикувчилик цехининг устаси Мунаввар Қудратова.

Ш. ШАРОПОВ олган сурат. (ЎзТАГ).

КУЮНЧАКЛИК САТРЛАРИ

Хатларга шарҳ

Таҳририятимизга адабиёт, санъат, умуман маданий ҳаётимизга доир кунига ўнлаб хат-хабарлар келади. Мактублар муаллифларининг маслаги, дунёқараши, ёши турлича. Аммо уларни ягона бир мақсад: вайрон бўлаётган тарихий обидаларимиз тақдири, қишлоқларда маданий ҳаётнинг тобора ночорлашаётгани, кутубхоналару маданият саройлари ҳувиллаб қолганлиги хусусида-куюнчаклик билан билдирилган фикр-мулоҳазалар бирлаштириб туради.

Мактубланринг умумий руҳидан жумҳуриятимизда ўтаётган йирик маданий воқеалар ҳеч кимни бефарқ қолдирмаганлиги ҳам яққол сезилади. Айниқса, буюк бобомиз Алишер Навоийнинг табаррук 550 йиллик юбилейлари муносабати билан юзлаб мактублар олдик. Уларнинг айримларидан рўзномамиз имконияти қадар фойдаландик. Шу сана муносабати билан мактуб йўллаган кўп сонли муштарийларимизга миннатдорчилик билдирамиз.

Деярли ҳар куни кичик ҳикоя, этюд, ҳажвия, луқмага ўхшаш бадиий жанрларда ги хатлар ҳам олиб турамиз. Аммо уларнинг аксариятида бадиий мушоҳада бўш, фикрлар жўн, ташбеҳлар яланғоч бўлганлигидан, рўзномамиз талабига жавоб бермаслиги сабабли қолдирдик. Масалан, қашқадарёлик Н. Тоғаев, самарқандлик Н. Суюнова, фарғоналик Т. Маҳмудов, хоразмлик Қ. Қадамнинг машқлари кўп жиҳатдан бизни қониқтирмади.

Шунингдек, санъаткорлар ҳақида мақола эълон қилишимизни (мактубларда ким қайси хонандани ёқтириши айтилган), улар ҳақида маълумот беришимизни сўраб юборилаётган хатлар оқими анча жонланди. Келгусида муштарийларимизнинг ушбу тилакларини инобатга оламиз. Бироқ таҳририятимиз санъаткорлар ҳақида маълумот бериш билан шуғулланмайди.

Қисқаси, биз ҳар бир мактубга эътиборли бўлишга ҳаракат қилаяпмиз. Бизга мактуб йўллаган ҳамма муаллифларимизга ўз ташаккуримизни билдириб, янги хат-хабарлар кутиб қоламиз.

МАДАНИЯТ, АДАБИЁТ ВА САНЪАТ БЎЛИМИ.

ПОЙТАХТ ҲАЁТИ

БИОЧИРИНДИ ТУПРОҚНИ БОЙИТАДИ

ҲОЗИР экологик вазият шу даражада хатарлики, соҳанинг тажрибали мутахассислари кимёвий заҳарли моддалардан фойдаланишдан воз кечиб, биологик усулларга тез ва кенг кўламда ўтиш зарурати ҳақида бонг урмоқдалар. Жумладан, кимёвий ўғитларни замеъёридан ортиқча ишлатиш ўрнига ернинг унумдорлигини оширадиган маҳаллий ўғитлардан кўпроқ фойдаланиш имкониятларини излаш йўллари таклиф этилмоқда.

«Унумдорлик» корпорацияси билан «Биос» маркази ҳамкорликда биологик чиринди моддасини ишлаб чиқаришни йўлга қўйганлиги бу соҳадаги саъй-ҳаракатларнинг самарали якуни бўлди. Ўзбекистон ихтирочилари ва рационализаторлари жамиятнинг кўмаги билан тупроқнинг экинлар озуқланадиган қатламидаги чириндилар (гумус) қувватини тиклайдиган маҳсулот олишнинг янги технологияси яратилди. Биочириндининг муҳим афзаллиги шундаки, у тупроқ унумдорлигини ошириш учун керак бўладиган миллионлаб тонна маҳаллий ўғитлар ўрнини босади.

«ЛАГОС» ДОРИ ТАЙЁРЛАЙДИ

ТОШКЕНТ Давлат дорилфунунининг табиий бирикмалар кимёси кафедраси раҳбари кимё фанлари доктори, профессор Ҳаким Аслонов бошчилигида иш олиб борган бир гуруҳ илмий ходимлар узоқ изланишлардан сўнг «Лагоден» дея аталувчи ажойиб шифобахш дори яратишга муваффақ бўлдилар. Кучли ва сурункали қон кетиш чоғида инсон ҳаётини сақлаб қолиш имконини берувчи бу дори бир қатор марказий клиникаларда синовдан яхши ўтди. Шунингдек, Япония, Фарангистон, Олмония, Америқо каби ўн уч хорижий мамлакатда патент берилган.

Янги шифобахш дорини кўплаб ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш мақсадида дорилфунуннинг кимё факультети қошида кичик корхона очилди. Дори тайёрлаш учун керак бўладиган шифобахш гиёҳлар ҳозирча Қозоғистон ҳудудидан келтирилади. Кейинчалик эса бундай гиёҳлар Ўзбекистоннинг ўзида кўпайтирилади.

ЖАҲОН АНДОЗАСИ ДАРАЖАСИДА

ТЎҚИМАЧИЛИК комбинатининг 1-тўқув фабрикасида шу йилнинг иккинчи ярмидан бошлаб маҳсулотлар сифати кескин ошиб, жаҳон андозалари даражасига яқинлашмоқда ва хорижий мамлакатлар билан иқтисодий алоқаларни йўлга қўйиш имкониятлари туғилмоқда. Бунинг боиси корхонада май ойидан буён 70 дан зиёд замонавий дастгоҳлар ўрнатилганидир Йил охиригача бундай янги дастгоҳларни камида 140 тага етказиш мўлжалланмоқда.

Фабрика ишчилари янги дастгоҳларни осонлик билан бошқармоқдалар, бундан ташқари иш жойларида шовқин кескин камайиб, ишчиларнинг эркин ҳаракат қилишлари учун бўш жойлар кенгайди. Бундай қулайликлар шартнома асосида ишлаётган жамоа учун жуда зарурдир. Чунки шартнома бандлари ўз вақтида тўла бажарилса, ишчиларнинг маошлари ҳам мўмай бўлади. Дастлабки ҳисоб-китобларга қараганда, ойлик иш ҳақи 1000 сўмдан кам бўлмайди.

Тошкент ўз ҳокимини танламоқда

ТАШВИШ, УМИД, ИШОНЧ

НОМЗОДНИНГ МИЛЛАТ ТАҚДИРИ ҲАҚИДАГИ ШАХСИЙ МУЛОҲАЗАЛАРИ

Ҳозирги кунларимиз турли хил ва ранг-баранг воқеаларга бой бўлиб қолди: сиёсий курашлар, иқтисодий бўҳрон, ислоҳотлар ва ҳоказо. Гарчи уларнинг ҳаммаси кишида нохушлик уйғотса-да, бир омилни алоҳида таъкидламай, ундан қувонмай бўлмайди. Эҳтимол, жуда оғир йўқотишлар эвазига қўлга киритган кичкина муваффақият шудирки, халқимиз ўзлигини таний бошлади. Миллий уйғониш тобора кучайиб бормоқда, иншоолло, унинг самаралари тўрт-беш йилда билиниб қолгай. Энди миллатни севиш, миллатларастлик гуноҳ эмас, балки авлодлар руҳи олдидаги шараф, масъулиятдир.

29 декабрда Ўзбекистон давлати фуқаролари президент сайлови ва мустақиллик учун овоз берадилар. Тошкент шаҳри аҳолиси эса ўз ҳокимини ҳам сайлайди. Бу лавозимга ҳозирча ягона номзод — Адҳамбек Иброҳимович Фозилбеков рўйхатга олинган. Албатта, қутлуғ сана арафасида суҳбат мавзуси чекланмаган, кенг қамровли бўлиши табиий. Негаки, кўпчилик бўлажак ҳоким фаолиятининг барча жиҳатларига қизиқиши сир эмас. Мен эса мусоҳабани шу кунларнинг мағиз масаласи — қаддини кўтариб, теваракка дадил боқаётган ўзбекнинг дилидаги гаплар юзасидан олиб боришни мўлжалладим. Зеро, ҳозиргача мустамлака азоби остида эзилиб, қулларча меҳнат қилиб келган ва охир-оқибатда мислсиз тавқи лаънат ҳамда хўрликларга дучор бўлган халқ юксалиш арафасида куч тўплаётган экан, бўлажак йўлбошчисидан бирининг фикрини билишни жуда истайди.

— Ҳурматли Адҳамбек Иброҳимович, Сиз Тошкентда туғилгансиз, ўсгансиз, улғайгансиз. Мана, икки миллиондан ортиқ аҳолиси бўлган шаҳар ўз ҳокимлигига Сизнинг номзодингизни тавсия қилиб турибди. Шубҳасиз, қалбингизда она шаҳрингизга ҳалол, фидойилик билан хизмат қилиш ҳисси жўш уриб турган бўлса керак...

— Албатта!

— Марҳамат қилиб айтинг-чи, бугунги Тошкентнинг қиёфаси сизни қониқтирадими? Истиқбол эшигини очувчи калит нимада деб биласиз?

— Табиийки, эртанги кун бугундан яхши бўлишини истаган кишида ўз фаолиятидан мамнун бўлмайди, демак, қониқиш бўлмайди. Қилиниши лозим бўлган ишларни эса уч йўналишда белгилаб олганмиз.

Тошкентдаги ижтимоий барқарорликни сақлаш, ҳар хил тўполонларга йўл қўймаслик мақсадида одамлар ишончини қозониш, фуқаролар аҳиллигига эришиш бош муддаомиздир. Ишқилиб, шаҳримизни нотинчликдан асрасин.

Собиқ иттифоқдош республикалар ўртасида турли низоларнинг келиб чиқиши билан иқтисодий алоқалар издан чиқиб, ҳатто узилиб қолди. Биз ишлаб чиқариш маромини бузмаган ҳолда бозор иқтисодиёти шароитида кўпроқ маҳсулот тайёрлаш йўлидан борамиз. Бу борада ўзгармас дастуримиз мавжуд.

Бизда ишчи кучи, мутахассислар етарли, бу эса катта бойлик. Шу имкониятдан келиб чиқиб, янги маҳсулот ишлаб чиқариш туркумини ривожлантиришга катта аҳамият берамиз. Ахир моллар қўлдан қўлга ўтиб олиб сотилаверса, нарх арзонлашмайди-ку. Мулкчиликнинг турли шакллари юзага келмоқда, биз давлат мулки ҳиссасини бирмунча юқори даражада сақлаб туриш тарафдоримиз... Ишбилармонлик фаолияти чайқовчилик ёки бойлик орттириш мақсадида эмас, аҳоли эҳтиёжини тўлароқ қондириш нуқтаи назаридан қўллаб-қувватланади.

— Шаҳарлар ҳам мисоли одам. Ҳаётида баландпастликлар, яхши-ёмон кунлар бўлиб туради. Бир вақтлар Тошкентнинг 12 дарвозаси борлигини, ҳар бири тунда қулфланиб, тонгда очилишини нақл қилишади. Бошқасини қўйиб турайлик, 1966 йилги зилзила тинч шаҳар ҳаётини остин-устун қилиб юборди. У «очиқ шаҳар» ҳолига тушиб қолди. Бу ерда кимлар яшамаяпти? Шу хатони тузатиш имкони борми?

— Ҳақиқатан, шаҳарнинг қулф-калити бўлиши керак (эски маънода эмас, албатта). Дарвозаларнинг очиб қўйилгани муаммоларни чалкаштириб юборди. Туб жой аҳолининг уй-жой билан таъминланиши оғирлашди, азалий турмуш тарзига путур етди. Бироқ бу хатоларни тўғрилаш осон эмас, лекин барча чоралар кўрилади. Аҳолини ҳозирги даражада сақлаб туриб, четдан ёпирилиб кўчиб келишларга чек қўйилади. Шу маънода ҳар қандай шароитда ҳам прописка масаласи ушлаб турилади. Шунингдек, кўчиб келиш ва кетишнинг табиий оқимига ҳам бўйсунмаслик мумкин эмас: биров келин туширади, бошқаси ота-она қошига қайтади. Бу борадаги энг катта муаммо — маҳаллий миллат вакилларидан юқори малакали мутахассисларнинг тақчиллиги. Олайлик, пул билан институтга кириш мумкин, бироқ ўта аниқликда ишлайдиган муҳандис ёки юқори кучланишли ток электриги бўлиш қийин. Биз шундай мутахассисларга муҳтожмиз, шу туфайли уларни арзанда қилиб сақлаб тураверамиз. Шу ўринда ўз тажрибамдан келиб чиқиб, икки ҳолатни таъкидламоқчиман. Мен юқоридаги фикрим билан асло ўзбеклардан қобилиятли ёшлар йўқ, демоқчи эмасман, аксинча, ишлаб чиқариш участкаларида ҳар томонлама етук кадрлар ўзидан малакаси паст европаликлар қўл остида бўйсуниб ишлаб юрганини кўрганман. Фақат уларга эътибор йўқ. Ўз-ўзидан масала равшан — йирик саноат корхоналарининг раҳбарлари маҳаллий миллат вакили бўлиши шарт. Иккинчидан, бизнинг қон-қонимизга сингиб кетган тортинчоқлик, мулоҳазакорлик, ўз ҳақини талаб қила олмаслик ҳам панд беради. Бундан «оға»ларимиз жуда ўринли фойдаланиб келишди...

— Айтиш мумкинки тараққиёт (жумладан, урбанизация — ривожланишнинг йирик шаҳарларда тўпланиши) анчагина нарсаларни комига тортиб юбораяпти. Шунданми, «кўп қаватли Тошкент» қадимий маҳаллаларни, яъни «бир қаватли Тошкент»ни қисиб, четга чиқариб қўяяпти. Шунга мувофиқ турмуш тарзи ҳам бошқачароқ бўлиб қолди. Агар маҳаллалардан зиғир ёғида дамланган палов бўйи уфурса, кўп қаватли уйлар орасидан вино ҳиди анқийди. «Дом»ларда баъзан назоратдан ташқари, ўта ялқов ва текинтамоқ бўлиш билан бирга, ғайриаҳлоқли кимсалар яшамоқда. Шунданми, тўполонлар, тартиббузарликлар кўпроқ «шайтон кўприкнинг нари томони»да рўй беради. Бундай нохуш ҳоллар миллий қадриятларимизга заҳа етказмоқда, Тошкентнинг ҳуснига доғ бўлиб тушаяпти. Орзуимиз шуки, мустақил Ўзбекистон давлатининг пойтахти бутун ер юзидаги ўзбекларнинг каъбасига айланмоғи лозим. Тошкентга ўзбекона миллий қиёфани қайтариш учун нима ишлар қилиш керак деб ўйлайсиз?

— Ҳақиқатан ўша машъум зилзиладан кейин шаҳарни қайта қуришда бир оз шошилинганга ўхшайди. Эҳтимол, қурилишни 4-5 йил кечиктириш кераkмиди? Шунда энг мақбул режалар ҳақида пухта ўйлаб олиш имкони туғилармиди? Ростдан ҳам кўп қаватли уйлар жуда зич қуриб ташланган. Миллий анъаналар ҳисобга олинмаган. Бизда — «Бир болага етти қўшни хизмат қилсин» деган гап бор, ҳолбуки ҳозир болалар ўйнаши учун қолдирилган майдончаларда одамлар тўйхона қуриб олишаяпти. Албатта, халқимизнинг тўй-маъракa, гап-гаштак каби удумларини инкор этиб бўлмайди, турмушнинг бу қирралари ҳам қурилишларда акс этмаган. Тараққиёт нуқтаи назаридан олиб қараганда кўп қаватли уйлар қурмасликнинг иложи йўқ. Ўсиб бораётган аҳоли нуфузи шуни тақозо этади, бироқ 20-30 қаватли уйларда яшовчи мусулмон мамлакатларида миллий анъаналар унутилган эмас. Бинобарин, ҳамма гап садоқатда, эътиқодда. «Саёқ»лар ҳақида шундай дейиш, мумкинки, агар улар ярамасликлари билан ўзларини Тошкентда сувдаги балиқдек ҳис қилаётган эканлар, демак, бизнинг турмуш тарзимиз уларни жиловлаб қўя олмабди, шундай ҳолларга муносиб жавоб қиладиган куч йўқ экан-да. Бунинг учун фақат ўзимиздан — лоқайдлигимиздан, беғамлигимиздан ҳафа бўлишимиз керакка ўхшайди. Миллий урф-одат ва анъаналар устивор даражада ривож топмас экан, бу ерда яшаётган турли-туман тоифадаги кишилар ўзларининг қаерда кун ўтказаётганларини ўйлаб ҳам кўрмайдилар. Кейинги вақтда Наврўз, Меҳржон каби байрамлар, Рўза ҳайити, Қурбон ҳайити халқимизга қайтарилди. Энди улар бутун бўй-басти билан намоён этилиши, бутун республика, жумладан, Тошкент ҳаётининг барча жабҳаларини қамраб олиши керак. Ёки ҳар бир кишининг шахсий маданияти (кийиниши, муомаласи, хатти-ҳаракати)да ўзбекчилик уфуриб турмас экан, биз бошқаларга ўзимизни тан олдира олмаймиз...

— Эҳтимол мана бу савол ҳам шу мулоҳазаларни тўлдирар ёки унинг янги қиррасини очиб берар. Ойни этак билан ёпиб бўлмайди, деганларидек, бир гапни сир тутиш мумкин эмас: Тошкентнинг таърифлари жуда кўп. У «Шарқ дарвозаси», «Нон шаҳри», «Гуллар шаҳри». Яна уни «Тинчлик ва дўстлик шаҳри» деб ҳам улуғлашади. Эндиликда Тошкент энг байналмилал шаҳар ҳам бўлиб қолди. Олайлик, тижорат дўконларида, магазинресторанларда арман ёки яҳудий миллатига мансуб фуқароларнинг «кенг қулоч ёзиб» фаолият кўрсатиши ҳеч кимни ажаблантирмайди. Мен, хусусан, бирор ўзбек мардумининг Ереван ёхуд Қуддусда кичкина дўкон очиб, кун кўра олишига йўл берилишига ишонмайман...

— Албатта, бундай ҳоллар бор, ундан кўз юмиб бўлмайди. Шаҳар марказидаги энг яхши уйлар ҳам кимларнинг тасарруфида экани бизга маълум. Одатда, бирор нарсага баҳо берганда дастлабки таассуротларга эмас, ҳодисанинг илдизига разм солиш керак. Бир нарса пайдо бўлибдими, унинг асосида нимадир бор. Сиз айтган кишилар турли вақтларда ҳар хил сабаб билан Тошкентга келиб қолишган. Бугунги фаолияти ҳақида эса шуни айтиш керакки, улар жаҳон саҳнига чиққан миллат вакиллари, уларни «кўринмас ип»лар бутун дунё билан боғлаб туради. Биз, очиқ тан олиш керак, бу даражага етганимиз йўқ. Ўзбек халқи тор қафас ичида сақлаб келинди, хориждаги ватандошлари билан алоқа таъқиқланди. Мана энди дастлабки қадамлар қўйилди. Шунингдек, бундай вақтда тазйиқ қилиш, куч ишлатиш каби жоҳилона усулларни қўллаш мумкин эмас. Ўзбекистон давлати яхши ният билан Бирлашган Миллатлар Ташкилотига аъзо бўлиш истагида ҳаракат қилмоқда. Унинг шартларидан бири — 20 га яқин халқаро ҳужжатларга имзо чекиш, қабул қилишдир. Шулардан — Инсон ҳуқуқлари декларациясининг талаби — ўз ҳудудида ирқи, миллати, динидан қатъий назар ҳар бир фуқаронинг эркин яшашига кафолат беришдир. Шундай экан, халқимизнинг тенг кучли қатлами юзага келмагунча бирор гап дейиш қийин.

— Адҳамбек Иброҳимович, барибир эски ақидалардан воз кечиш осон бўлмаётганга ўхшайди. Шаҳардаги районлар номини ўзгартириш ҳақида таклифлар бўлди. Матбуотда Фрунзе ҳақида бор ҳақиқат айтилди, бироқ унинг ҳайкали ҳамон таҳдид солиб турибди...

— Гапларингиз тўғри. Кечаги кунимиздан бирданига воз кечиш осонмас. Бу борада бизнинг тамойилларимиз аниқ: «мусулмончилик асталик билан». Шунингдек, андишанинг отини қўрқоқ даражасигача олиб бормоқчи эмасмиз. Амалий ишлар қилинаяпти, комиссия (!) ишлаяпти. Арзимаган нарсадан жанжал чиқармоқчи эмасмиз. Ҳаммаси кўнгилдагидек бўлади.

— Раҳмат.

Суҳбат йўриғидан шу нарса маълум бўлдики, энди омманинг, халқнинг, миллатнинг метиндек куч бўлиб бирлашиши фурсати етди. Тўпланиб қолган муаммоларни раҳбарларнинг ислоҳоти билан бирга жамиятнинг фаол ҳаракати ечиши мумкин. Зеро, ҳозирги танг вазиятдан чиқиш ҳам ҳамманинг баҳамжиҳат ҳаракатига боғлиқ. Бинобарин, бизни масъулиятли синовлар кутмоқда. Унга ҳар бир киши тайёр туриши лозим.

Гарчи суҳбатда эҳтирослар ҳаддан ошмаган бўлсада, бироқ қалбда безовталик борлигини, миллат тақдири бошқа чарх ураётганини англаб олиш қийин бўлмади. Шунинг ўзи катта ютуқ эмасми? Шу умид ва ишонч сайлов куни номзодни қўллаб-қувватлашга изн беради.

Ҳаким САТТОРИ,
«Халқ сўзи»нинг махсус мухбири.

ХИЛМА-ХИЛ КОНСЕРВАЛАР

Самарқанддаги «Ўроқ ва болға» консерва заводида халқаро андозаларга яқин бўлган томат пастаси ишлаб чиқарилмоқда. Томатларни дастлабки қайта ишлаш участкасини такомиллаштириш натижасида шунга эришилди. Бу ерда энг янги технология ускуналари ўрнатилди. Мева шарбатлари сақланадиган омбор ҳам таъмирлаб бўлинди. Корхона мутахассислари бу ердаги музлатиш тизимини тўла-тўкис алмаштирдилар. Бу эса тайёр маҳсулотлар ҳамда ярим тайёр масаллиқларни сақлаш муддатларини анча узайтиришга имкон беради.

Айни вақтда меҳнат жамоалари ижара олган комбинатнинг ишлаб чиқариш цехларида хилма-хил мева-сабзавот маҳсулотлари тайёрлаб чиқарилмоқда. Бу ерда йил бошидан бери 135 миллион шартли банка турли шарбатлар, мурабболар, тузламалар чиқарилди. Бу мавсумда янги маҳсулот — консерваланган ток барглари ҳам пайдо бўлди. Ҳозирча ана шу маҳсулотнинг синов тариқасидаги туркуми чиқарилди. Лекин унга талаб бор, келаси йилда бундай консервалар анча кўп ишлаб чиқарилиши режалаштирилмоқда.

ХУШХАБАРЛАР

⊙ ОЛТИНКЎЛ районидаги Калинин номли жамоа хўжалиги бинокорлари хўжалик усули билан янги болалар боғчаси бунёд этишди. Кичкинтойлар суви иситилган ҳавзада маза қилиб чўмиладилар, машқлар ўтказадилар, спорт майдончаларида ўйин майдончалари ҳам улар ихтиёрида. Бу ерда мудира Танзилахон Музаффарова бошчилигида араб алифбосини ўрганувчи тайёрлов гуруҳлари ҳам очилди. Жамоа хўжалиги бошқаруви ўзининг иссиқхона хўжалигидан маҳсулотлар етказиб бериб турибди, болалар боғчасига сут маҳсулотлари ҳам муттасил етказиб берилмоқда.

* * *

⊙ ДЎСТЛИК район марказий касалхонаси негизида диагностика маркази ташкил этилди. Марказ Япония, ГФР ва Англияда ишлаб чиқарилган табобат техникаси билан жиҳозланган. Беморлар олти каналли электр кардиографдан, ультратовушли аппаратлардан фойдаланишлари мумкин. Бу аппаратлар ёрдамида беморлар тўла-тўкис текширишдан ўтказилади ва уларнинг касаллиги аниқланади. Марказ Японияда ишлаб чиқарилган реанимобиль билан ҳам таъминланган. Шу туфайли шифокорлар оғир касалларга шошилинч ёрдам кўрсата оладилар, ҳатто бевосита йўлда кетаётганда ҳам уларни операция қилишлари мумкин. Техника сотиб олиш учун 300 минг сўм хорижий валюта ажратган Дўстлик пахта тозалаш заводининг меҳнаткашлари марказга мутасаддилик қилишмоқда.

* * *

⊙ ҒАЗАЛКЕНТДА янги туғруқхона очилди. У Тошкент вилоятидагина эмас, айни вақтда республикамизда ҳам шу хилдаги ягона муассасадир. Бу ерда оналар ўз чақалоқлари билан доим бирга бўлишлари, уларни тиббий ҳамширалар ва доялар кўздан кечириб туришлари учун шарт-шароит яратилган. Уч қаватли туғруқхона биносини шифокорларга «Чорвоқсой» ходимлари совға қилишди. Уни бунёд этиш учун 5 миллион сўм пул сарфланган.

* * *

⊙ АНДИЖОН давлат дорилмуаллимини ҳузурида ташкил этилган кичик корхона болалар боғчалари тарбиячилари, ҳайдовчилар, телевизор ва радио тузатувчи усталар ўқийдиган олти ойлик курслар уюштирди. Тингловчиларга ўқиш тугаганидан сўнг дипломлар берилади. Улар мактабларда, болалар боғчаларида, бошқа ташкилотларда ишлаш ҳуқуқига эга бўладилар. Бу ерда ўрта мактабларни битирган ёшлар ва юқори синф ўқувчиларини олий ўқув юртларига кириш учун тайёрлаш курслари ҳам очилди.

* * *

ХОТИН-КИЗЛАР Сурхондарё вилоят комикорхонаси тузилди. хайрия мақсадларига «Баҳор» даромадлари — ногиронларга, қарияҳали «Баҳор» кичик тети ҳузурида кўп соларга ва бошқа муҳтожларга ёрдам беришга сарфланишини ҳисобга олиб, Термиз шаҳар ижроия комитети уни солиқдан озод қилди.

«Баҳор» саноат маҳсулотларини арзон нархларда сотадиган иккита дўкон очишга тайёргарлик кўрмоқда. Бу дўконларда корхонанинг ўзида тайёрланган маҳсулотлар сотилади.

(ЎзТАГ).

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши раҳбарияти, комитетлари, комиссиялари ва Котибияти бўлим бошлиғи О. М. Ҳотамовга отаси

Маҳдий ҲОТАМОВнинг

вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор қиладилар, шу оғир жудолик кунларида унга сабр-тоқат, мустаҳкам ирода тилайдилар.

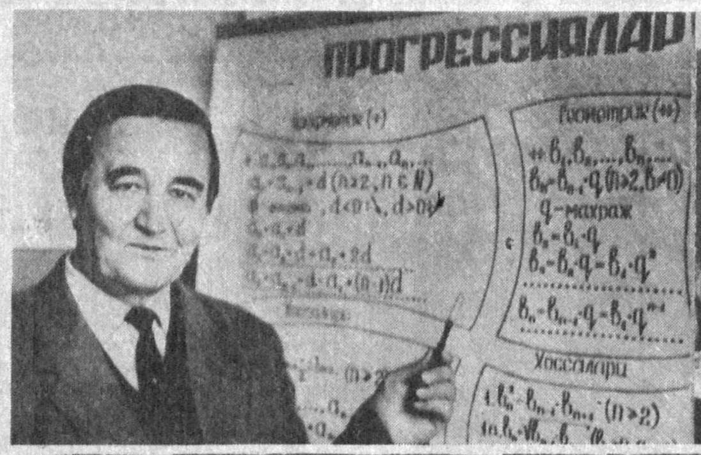

Тошкент иқтисодиёт дорилфунуни қошида тайёрлов бўлими очилганига уч йил бўлаяпти.

Бу ерда талабаларнинг чуқур билим олишлари учун барча шароит яратилган. Уларга таниқли профессор-ўқитувчилар сабоқ беришади.

СУРАТЛАРДА: 1. Информатика кафедрасининг мудири, физика-математика фанлари доктори, профессор Лутфулла Хўжаев машғулот ўтказмоқда. 2. Ўқув залида.

Қ. УМАРАЛИ олган сурат.

Жумъа қироатлари

Бу саволга: «Улар Оллоҳники. Оллоҳ уларни чиройли қилиб яратган ва инсонга инъом этган», — демоқликдан бошқаси ортиқча. Модомики ҳақиқат шу экан, — бунга шак-шубҳа бўлиши мумкин эмас —ўз ақлини Оллоҳ таолонинг розилигига зид ишларда истеъмол қилаётган, қалбини унинг ғазабини келтирадиган фикрлар билан тўлдираётган, тилини, кўзини, қўлини ва оёғини Оллоҳнинг ҳукму фармонига тескари ишларни қилишга мажбурлаётган одамдан ҳам золимроқ, адашганроқ, манфурроқ одам бўлиши мумкинми? Сиз хўжайиннинг нони билан кун кўра туриб, унинг ҳаққини тўламаган қулга нонкўр деб ҳукм чиқарасиз. Шунингдек, ўз ҳуқуқини ҳукуматнинг фойдасига зид йўлларга сарфлаган амалдорларни сотқинликда айблайсиз. Дўстининг яхшилигини унутган кишини кўрнамаклар сафига қўшиб ташлайсиз. Лекин бир инсоннинг яна бир инсондан олган яхшилигини унутиши, нонкўрлик қилишининг асил моҳияти нимада? Бу инсон ўз ризқини қаердан олиб келибдики, бу билан у бошқасидан ортиқроқ бўлиб олса? Унга султонлик, ҳокимлик қувватини берган ягона улуғ Оллоҳ эмасми? Бир инсоннинг ўзига ўхшаган яна бир инсонга олижаноблик, яхшилик қилиши қаердан бўлсин? Буларнинг барчасига имкон берган Оллоҳ таоло эмасми? Бу дунёда инсон адо этиши керак бўлган энг катта ҳақ ота-онасининг ҳаққидир. Лекин ота-онанинг қалбига фарзандларни яхши кўриш, уларга меҳрибонлик қилиш туйғусини ташлаган ким? Мажбуран ҳомиладор бўлиб, мажбуран туққан боласига онани меҳрибон қилиб қўйган ким? Кичкина гўшт парчасига пешона тери билан топган нарсасини хотиржамлик ила буткул рози бўлиб сарфлашни, уни тарбиялаш ва таълим беришга кўп вақтини, давлатини, маиший қулайликларини қурбон қилишни отанинг қалбига солган ким?

Худо ҳаққи менга айтингчи: Оллоҳга ишонмаган, унинг илоҳийлиги ва парвардигорлигига иқрор бўлмаган, унга итоат қилиш ва буйруғини бажаришдан бош тортган кишининг нонкўрлигидан ҳам қабиҳроқ нонкўрлик борми? Унинг нонкўрлигидан ҳам қабиҳроқ нонкўрликни, хиёнатидан ҳам ёвузроқ хиёнатни, кўрнамаклигидан ҳам ҳунукроқ кўрнамакликни топа оласизми?

Инсон Оллоҳга куфр келтириш билан унга бир зарар келтиради, деб ўйламанг. Қаёқданам зарар келтира олсин? Ахир Оллоҳ таоло буюк ҳокимият эгасидирки, инсон машаққатли, тинимсиз ҳаракат қилиб ҳам, улкан кўриш қуролларини ихтиро этиб ҳам унинг чегарасини билолгани йўқ. Ҳар қандай нуқсондан пок—бу улуғ зотга Ер, Қуёш, Марс ва бошқа сизга кичкина куррадек кўринаётган, ҳисобсиз, улкан сайёралар сажда қилади. Осмонлару ернинг хазиналари шериксиз, ёлғиз ўзиники. У баҳожат, саховатли, қўли очиқ зотдурки, ҳар бир нарса унга муҳтож, у эса ҳеч нарсага муҳтож эмас. Инсондек ожиз бир маҳлук Оллоҳга куфр келтириш билан унга қандай зарар етказсин? Ишонса ҳам, ишонмаса ҳам фақат ўзига қилади.

Куфр ва исён шак-шубҳасиз инсонга зарарли бўлиб, муваффақиятсизлик келтиради. Кейин инсон ҳеч қачон ҳақиқий маърифат йўлини топа олмайди, чунки ўз парвардигорини таний олмаган одам ундан бошқасини қандай қилиб тўғри таний олсин? Унинг ақли ҳаётининг ҳар бир ҳолатида қинғир-қийшиқ йўлларга юзланиши турган гап, чунки ўз яратувчисини билмаган ақл [illegible] тўғри била олсин? Шунингдек, у танг аҳволда қолиб кетма-кет муваффақиятсизликка учрайди. [illegible] уларни турли зулм,

машаққатга гирифтор қиладиган бузғунчига айланади. Бузуқ фикрлари, нотўғри ишлари билан ўзининг ҳаётини заҳарлайди. Бу—мана шу дунёда бўладигани, холос. Охирида эса бу дунёда ундан зулм кўрган каттаю кичик, ҳар бир нарса унга қарши гувоҳлик беради. Оллоҳнинг одил маҳкамасида унинг ақли қалби, кўзи, қулоғи, қўли, оёғи ва бошқа аъзолари арз қилиб шундай дейишади: «Эй, раббимиз! Мана бу золим дунё ҳаётида сенга қарши чиққан, сени эслашдан бош тортган, бизни сенинг олдингда гуноҳкор қиладиган тарзда мажбурлаб ишлатган». Пора, дўст, ҳимоячи йўқ бўлган мана шу одил маҳкамада у Оллоҳга исён қилиб юрган ўша ер ҳам, ҳаром йўллар билан топиб, ҳаром йўлларга сарфлаган давлати ҳам, ноҳақлик ва зулм билан босқинчилардек ишлатган нарсаларни ҳам, мана шу зулм, ноҳақлик йўлида мажбурлаб истеъмол қилган қобилиятлари ва қуроллари ҳам унга қарши чиқади. Ҳакамлик борасида мислсиз бўлган Оллоҳ таоло уларнинг барчасига ёрдам бериб, бундан кўрган зулмларига яраша ҳақларини олиб беради ва буни қилган зулми ва исёнига яраша жазолаб, хорлик ва бечоралик азобига гирифтор этади.

ИСЛОМНИНГ ФОЙДАСИ

Куфрнинг зарари ва оқибатлари мана шу. Келинг, энди биз исломни танлаб, унга бўйсунганимизда бизга келтирадиган фойдаларига назар ташлайлик.

Юқоридаги баёндан сизга маълумки, коинотнинг ҳар тарафида ёйилган белги ва аломатлар Оллоҳнинг илоҳлиги, парвардигорлигидан далолат беради. Умумий тузум, собит қонунга бўйсунган ҳолда бир тартибда кетаётган мана шу улкан коинот корхонаси ўз тили билан яратувчисининг наҳадар тадбирли, буюк ҳокимиятга, салтанатга ва улуғ қувватга эга бўлган зот эканлигига, еру осмондаги бирор нарса ҳам унинг нуфузидан ташқарида эмаслигига гувоҳлик беради. Шунингдек, яна сизга маълумки, инсон ҳам яратилиш жиҳатидан бошқа маҳлуқотлар каби ўзи сезмаган ҳолда кечаю кундуз Оллоҳга бўйсунади. Мисол билан тушунтирадиган бўлсак, табиат қонунига бўйсунмайман, деган одам абадий тирик қололмайди-ку!

Лекин ҳар қандай нуқсондан пок — улуғ Оллоҳ ўз фазлидан инсонга илм малакасини, фикрлаш ҳамда яхшилик билан ёмонликни ажратиш қобилиятини бериш билан эркинликнинг бир тарафини унга инъом қилди. Инсон, унинг ақли, амали ва ажрата олиш қобилияти мана шу эркинликда имтиҳондан ўтадилар. Яратувчи инсонни доимо кўз остига олиб, бу эркинликни қандай, қаерда истеъмол қилаётганини кузатиб боради. Бу имтиҳонда инсоннинг муайян бир йўлни танлашга мажбурий [illegible] сизга келажакдаги тараққиёт,

камолот эшиги очилади. Борди-ю жавобингиз нотўғри бўлса имтиҳондан йиқиласиз ва сизга тараққиёт, камолот эшиги тақа-тақ беркилади. Шунингдек инсоннинг Оллоҳга топширадиган имтиҳонида ҳам, Оллоҳ инсонга эркинлик неъматини, яъни ҳаётида хоҳлаган йўлни танлаш ихтиёрини берган.

Ўзининг табиатини ҳам, борлиқнинг табиатини ҳам билмайдиган, яратувчисини ва унинг сифатларини танишда хато қилган, исён ва нонкўрлик йўлини танлаган, ўзига берилган эркинликдан тўғри фойдалана олмаган кишининг амал, ақл, яхшилик ва ёмонликни ажратиш қобилияти ва мажбуриятни ҳис этиш имтиҳонидан муваффақиятсиз чиқиши турган гап. Бундай киши ҳар тарафлама ўзининг накадар тубан эканлигини ўзи кўрсатиб беради. Унинг оқибати қандай бўлиши сизга юқоридаги гаплардан маълум.

Яна бир киши бу имтиҳондан муваффақиятли чиқди. У мажбур бўлмаганлигига қарамасдан фикрини ишлатиб, ўзига берилган илм ва ақлдан тўғри фойдаланиб, яратувчисини таниди ва унга ишонди. Яхшилик ва ёмонликни ажратиш борасида ҳам хато қилмайди: ёмонликка мойил бўлишдан уни ҳеч нарса қайтармаса ҳам мустақил фикри билан яхшиликни танлади. Табиатини тушунди, парвардигорини таниди, унга итоат этиш ёки исён қилишда ихтиёрли бўлишига қарамасдан итоатни афзал кўрди.

У имтиҳондан қандай қилиб муваффақиятли чиқди ва мақсадига етди?

Сабаб шуки, у ўз ақли, кўзи, қулоғи ва миясидан тўғри фойдаланиб, дилини ич-ичидан сўз ва амалнинг фақат тўғрисигагина бўйсунаман, деб қарор қилди. Шунингдек у Оллоҳни таниш билан ҳақиқатни танлаганлиги ва унга бўйсуниш билан ҳақиқат йўлига кирганлигини кўрсатиб берди.

Мана шундай олий сифатлар билан зийнатланган киши дунё ва охиратда муваффақият қозонса, бунинг нимаси ажабланарли? У илм ва амал майдонида фақат тўғри, ҳақиқат йўлини танлади. Чунки парвардигорини ва унинг сифатларини билган киши илмнинг бошини ҳам, охирини ҳам билади. Бундай киши ўз ҳаётида эгри-бугри, залолат кўчаларида адашиб юриши мумкин эмас, негаки унинг биринчи босган қадами илм ва ақл билан ташланган эди. Ундан ўзи етмоқчи бўлган ғояси махфий эмас. Бундай киши осмонлару ердаги бойликлар ҳақида фикр қилади, фалсафий йўллар билан коинот сирларини билишга интилади, лекин шак-шубҳа зулматларида адашиб юрмайди. Табиат қонунларини ўрганиш, коинотдаги махфий конларни топиш, дуёвий бойликлар ва инсоний қобилиятларни кашф қилиш қувватларининг осмонлару ердаги нарсалардан фойдаланишнинг қулай йўлла- [illegible]

қилиш ҳамда ноҳақ қон тўкиш билан инсонлар қалбига қўрқув солиш йўлида фойдаланса ҳам бўлар эди, лекин бундай бузуқликлар кофир олимнинг иши. Мусулмон олим тажрибавий илмларни қўлга киритгани, улардан маҳоратини оширгани, осмонлару ернинг сирларини топгани сари, Оллоҳга ва унинг ягоналигига бўлган ишончи ортади, берган неъматидан миннатдор бўлиши кўпаяди, Оллоҳнинг бандаларига хизмат қилиш учунгина парвардигори унга коинот йўлларини очиб берганлигига бўлган эътиқоди мустаҳкамланади. Кейин ўзига ва барча инсонларга яхшилик келтириш ҳаракатида бўлади. Зеро, бу иш берган неъматлари учун Оллоҳ таолодан чинакам миннатдор бўлишдир.

Шунингдек тарих, иқтисод, сиёсат қонуншунослик ва шунга ўхшаш илму фанларни ўзлаштиришда мусулмон кофирдан орқада қолмайди, лекин уларнинг дунёқарашларида катта фарқ бор.

Мусулмон бу илмларни тўғри назар билан, олижаноб ғоя учун ўрганади ва яхши натижага олиб боради. Айтайлик, у тарихдан ўтмишдаги кишиларнинг тажрибаларидан ўрнак олади, миллатларнинг тараққиёти ва тубанлашишининг ҳақиқий сабабларини ўрганади, инсоннинг маърифати ва маданияти учун керакли бўлган нарсаларни билишга интилади, ўтмишдаги буюк кишиларнинг сўзлари ва қилган ишларидан фойда олади, халқларнинг ҳалок бўлиши, тор-мор этилишига сабаб бўлган ёмонлик ва заифликлардан ўзини тортади.

Иқтисодда эса бойликни касб қилиш ва унинг фойдасини баъзиларига тегиб, яна баъзиларига тегмайдиган тарзда эмас, балки бутун ер юзига етадиган ҳолда сарфлаш

Сиёсатда эса унинг бор аҳамияти инсонларни қандайдир шахс ёки қандайдир жамият қул қилиб, ҳорламаслиги учун ер юзига тинчлик, хотиржамлик, одиллик, яхшилик, улуғлик, одамийлик асослари эга бўлишига, салтанат, бошлиқлик йўлини танлайди.
ва ҳокимият инсонларнинг бахти ва муваффақияти учун Оллоҳ тарафидан берилган омонат деб эътироф қилишга қаратилган бўлади.

Қонуншуносликдаги йўли эса ҳеч кимга, ҳеч қандай зулм қилмасдан ғоятда одиллик, ҳокимлик билан бутун башариятга ўз ҳуқуқлари ва вазифаларини белгилаб бериш бўлади.

Ростгўйлик, ҳалоллик, поклик, Оллоҳдан қўрқиш ва ҳақиқатга бўйсунуш — мусулмон ахлоқининг табиати шу. Дунёда яшар экан, у борлиқнинг парвардигори, ундаги бор нарсаларнинг эгаси Оллоҳ эканлигини, барча одамларнинг мулки Оллоҳ тарафидан эканлигини, ўзининг ҳеч нарсага, ҳатто ўзига ва жисмоний қувватига ҳам эга бўлмаслигини, ўзидаги барча нарса Оллоҳ берган омонат бўлиб, уларни фақат Оллоҳ рози бўладиган [illegible]

ган, осилиб, чопилиб, кетса ҳам ноҳақлик олдида бош эгмаган, ўзининг бирон орзуси ёки бирон эҳтиёжини тажовузкорлик билан амалга оширмаган; унинг назарида энг азиз нарса ҳақиқат, ростгўйлик, ҳалоллик бўлиб, уларнинг йўлида молини ҳам, жонини ҳам аямаган; энг қабиҳ нарса эса зулм, ёлғончилик, хиёнат бўлиб, ўзига келадиган зарардан эҳтиёт бўлиб ёки фойдани кўзлаб, уларнинг йўлини танламаган, ғалаба қилишини хоҳламаган мана шундай одам ҳақида озгина фикр қилинг.

Бундай киши шу дунёда ҳам муваффақият қозонади.

Ҳа! Дунёда ундан кўра азизроқ, улуғроқ, фазилатлироқ, буюкроқ кимса йўқ, зеро Оллоҳдан бошқасига бош эгмайдиган, қўл чўзиб мадад сўрамайдиган киши қанақасига хорзор бўлсин?

Дунёда ундан кўра кучлироқ, журъатлироқ, жасоратлироқ кимса йўқ. Зеро у Оллоҳдан бошқасидан қўрқмайди, умид ҳам қилмайди. Шундай экан, қандай қувват уни тўғри йўлдан оздирсин ва қайси бойлик унинг иймон деган давлатини сотиб олсин?

Дунёда ундан кўра бойроқ, давлатмандроқ кимса йўқ. У дунё қувлаган ит эмас, фоний бойликларга ўч ҳам эмас. Нафсий шаҳватларга қул ҳам эмас. Ўзининг қонуний йўл билан топган нонига қаноат қилади, гарчи унга туганмас бойлик келтирган тақдирда ҳам у ҳаром бойликка кўз тикмайди, бутунлай ҳазар қилиш ва бепарволик билан ундан юз ўгиради. Бу — қаноат ва хотиржамлик бойлиги. Дунёда бундан ҳам қимматроқ бойлик бўлиши эса сира мумкин эмас.

Дунёда ундан кўра инсонларга севимлироқ, инсонлар назарида азизроқ кимса йўқ. У ҳамманинг ҳаққини адолат билан тўла адо этади, барчага яхшилик қилади ва ҳеч кимга ёмонликни раво кўрмайди. Инсонларни бахтли қилиш ҳаракатида бўлади. Бунинг эвазига улардан ҳеч нарса талаб ҳам қилмайди. Бу ишлари инсонларнинг қалбларини унга жалб қилади, ҳамма уни ўз-ўзидан яхши кўрадиган, улуғлайдиган бўлиб қолади.

Дунёда ундан кўра инсонларнинг ишонч ва эътиқодларига сазовор бўлганроқ кимса йўқ. У ҳеч кимнинг омонатига хиёнат қилмайди. Барчага доимо ростгўйлик, дилкашлик билан муомала қилади, берган ваъдасининг устидан чиқади. Оллоҳ менга ҳар доим, ҳатто ҳеч ким кўрмайдиган ҳолатда ҳам қараб туради, деган ишонч билан ростгўйлик ва ҳалоллигига эваз талаб қилмайди. Одамларнинг яхши кўришлари, қаттиқ ишонишлари ва ҳар бир ишларида ундан маслаҳат сўрашлари уни ҳовлиқтириб юбормайди.

Мусулмоннинг хулқ-атвори тўғрисидаги мана шу маълумотлардан унинг дунёда хор, ночор бўлиб эмас, балки азиз, худодан бошқа ҳеч кимга бўйсунмайдиган, қадри баланд бўлиб яшашлигига ишонч ҳосил қиласиз, чунки унинг исломий сифатларидан дунёнинг ҳеч бир қуввати ғолиб бўлаолмайди.

Булар — мусулмоннинг мана шу дунёда қўлга киритган мукофотлари. Охиратда эса Оллоҳ берган неъматлардан тўғри фойдаланиб, ҳаёт имтиҳонидан муваффақиятли ўтгани учун Оллоҳ ундан рози бўлади ва мукофот тарзида уни остидан анҳор ўтадиган жаннатларга муяссар қилади ва жаннатда унинг хоҳлаган нарсаси бажо келтирилади. Дунё ва охиратда мусулмон банда эришадиган абадий, ёрқин муваффақият — мана шу.

Инсоннинг ҳам табиати, ҳам дини бўлган ислом — мана шу. У бирор миллат, мамлакат ёки замонга хос эмас. [illegible]

Ўзингизга келинг ва қалбингни [illegible]

(Давоми бор).

(Давоми. Боши 29 ноябрь, 13 декабрь сонларида).

МАШҲУР КИШИЛАР ҲАЁТИДАН

Суқротдан шогирдлари сўрашди:

— Никоҳнинг бекаму кўст бўлмоғи учун нечта шарт бор?

— Иккита, — жавоб берди Суқрот, — эр кар ва аёл кўр бўлмоғи лозим.

✦

Ньютон тухум қайнатмоқчи бўлди. Соатини олиб тухумнинг қайнаши учун вақтни белгилади. Паришонхотир олим бир неча дақиқадан кейин ўзига келиб қарасаки, тухумни қўлда ушлаб... соатини қайнатаётган экан.

✦

Кунларнинг бирида Россини ҳам ўта тежамкор, ҳам ўта қурумсоқ, бир хонимнинг уйида зиёфатда бўлди ва дастурхон устидан қорни оч ҳолда турди. Сермулозамат аёл унга шундай деди:

— Яна фурсат топиб хонадонимдан туз-намак тотишингизни лутфан сўрайман.

— Жоним билан, — жавоб берди Россини, — агар истасангиз, ҳозир ҳам тайёрман!

✦

Иоганн Штраусга сафари давомида қора ити ҳамроҳ бўларди. Бир гал эътибор бериб қараса, итининг жуни кундан-кунга сийраклашиб бораяпти. Хизматкоридан бунинг боисини сўради. Хизматкор тап тортмай жавоб қилди:

— Мен итнинг жунини сон-саноқсиз мухлисларингизга йўл-йўлакай сизнинг сочингиз сифатида сотиб келаяпман.

✦

Пикассонинг асарларидан анчасини кўздан кечирган биродарларидан бири самимийлик билан шундай деди:

— Мени кечиринг-у, лекин бу асарларингдан ҳеч нарсани тушунмадим. Ҳаётда бунақа нарсалар йўқ.

— Сен хитой тилини тушунасанми? — сўради Пикассо ундан.

— Йўқ.

— Лекин у ҳаётда мавжуд.

ЭШИТМАДИМ ДЕМАНГЛАР!

«ЎЗБЕКИСТОН» БИРЖАСИ
БИРЖА «УЗБЕКИСТОН»

«ЎЗБЕКИСТОН» ДЕҲҚОНЧИЛИК-САНОАТ УНИВЕРСАЛ БИРЖАСИ — АКЦИОНЕРЛИК ЖАМИЯТИ

25 декабрь куни

Ўзбекистон Республикаси Халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасининг «Ирригация» павильонида

ИЛК МАРОТАБА ОЧИҚ САВДО ВА ТАНИШТИРУВ ТАШКИЛ ЭТАДИ.

Олди-сотдида қатнашиш учун ҳуқуқий шахслар ва чет эл фирмалари, кооперациялари вакилларидан буюртмалар 23 декабрга қадар қабул қилинади.

Рўйхатга олиш пайтида ёнингизда чек дафтарчаси ёки ташкилотнинг тўлов қобилияти ҳақидаги банк маълумотномаси, битим тузиш ҳуқуқини берадиган тилхат ҳамда савдо-сотиқда қатнашиш учун ҳақ тўланганлигига доир банк белгиси қўйилган топшириқнома нусхаси бўлиши шарт. Кириш чиптасининг баҳоси — 400 сўм. Чет эллик қатнашчилар учун — 100 доллар. Ҳақ рўйхатга олиш чоғида нақд пул билан тўланиши ҳам мумкин (Савдога кириш учун тўланган ҳақлардан йиғилган маблағ ҳайрия мақсадларига сарфланади).

Биржа муассислари ва брокерлик ўринларининг эгалари бепул кирадилар.

Биржа манзилгоҳи: **700043, Тошкент шаҳри, Халқлар дўстлиги шоҳкўчаси, 8.**

Ҳисоб-китоб рақами: 000467002, ахборот олиш-бериш рақами: 4001167903, код: 172682403, Ўзбекистон Республикаси акционерлик тижорат деҳқончилик-саноат банки.

Биржа каналы: (3712) 45-93-17, 45-06-45, 45-84-67. Факс: 45-14-43.

«ЎЗБЕКИСТОН» БИРЖАСИ СИЗГА МУНТАЗИР!

БОШ МУҲАРРИР Аҳмаджон МУХТОРОВ

МУАССИС: Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, ГСП
Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 19-уй

Телефонлар: 32-09-67, 33-07-46. Индекс: 64608.
Буюртма № 6507. 118800 нусхада чоп этилади.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни. Тошкент шаҳри 700083, Ленинград кўчаси, 32-уй. Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди 20.00. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12